

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь - «Магістр»

на тему: **Державне управління лісовим та мисливським господарством**

Виконав: студент спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»
ОП «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Парфьонов Максим Юрійович
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник **д.е.н., професор Славкова Олена Павлівна**
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові)

**Заступник директора Сумського місцевого центру з надання безоплатної
вторинної правової допомоги**

Рецензент **Наталія Петрівна Шестеріна**
(посада, місце роботи, прізвище, ім'я, по-батькові)

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет
Кафедра
Освітній ступінь
Спеціальність

Економіки і менеджменту
Публічного управління та адміністрування
«Магістр»
281 «Публічне управління та адміністрування»
ОП «Публічне управління та адміністрування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

(посада, ПІБ)

« ____ » « ____ » 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ Парфьонов Максим Юрійович

1. Тема роботи: Державне управління лісовим та мисливським господарством

2. База практичного дослідження: Сумське обласне управління лісового та мисливського господарства

керівник роботи Славкова О.П., д.е.н., професор

затверджена наказом по університету від

« ____ » 20 ____ р. № ____

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи)

« ____ » 2023 р.

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

нормативно-законодавчі акти України, навчально-методичні посібники, монографії, підручники за тематикою дослідження, наукові публікації, статистична інформація за 2020- 2022 роки

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

теоретичні засади державного управління лісовим та мисливським господарством; державне управління використанням лісових ресурсів; оцінка компонентів та стану державного управління лісовим та мисливським господарством в умовах військової агресії; стратегічні напрями державного управління використанням лісових ресурсів України; перспективи розвитку державної політики щодо лісового та мисливського господарства; побудова основ організаційно-правового механізму управління охороною лісових ресурсів;

6. Дата видачі завдання:

«15» листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту(роботи)	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	<i>Листопад-грудень 2022</i>	виконано
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	<i>Січень 2023</i>	виконано
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	<i>Лютий-квітень 2023</i>	виконано
4	Збір та обробка фактичного матеріалу, узагальнення аналізу застосування досліджуваного питання на підприємстві (переддипломна практика)	<i>02-31 травня 2023</i>	виконано
5	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини, захист звіту по переддипломній практиці	<i>Червень 2023</i>	виконано
6	Проектування напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми	<i>Липень-Серпень 2023</i>	виконано
7	Завершення проектної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	<i>Вересень 2023</i>	виконано
8	Оновлення даних за 2020, 2021, 2022 роки та доопрацювання аналітичного і проектного розділів кваліфікаційної роботи	<i>вересень-жовтень 2023</i>	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	<i>листопад 2023</i>	виконано
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедрі, до відділу якості освіти)	<i>15 листопада 2023</i>	виконано
11	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	<i>25 листопада 2023</i>	виконано
12	Захист кваліфікаційної роботи	<i>грудня 2023</i>	виконано

Студент

(підпис)

М.Ю. Парфьонов

Керівник роботи

(підпис)

О.П. Славкова

Перевірку на автентичність проведено.
Дипломна робота допущена до захисту

(підпис)

Н.М. Баранік**М.О. Лищенко**

АННОТАЦІЯ

Парфьонов М.Ю. Державне управління лісовим та мисливським господарством

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», СНАУ, Суми-2023 р. – Рукопис.

В кваліфікаційній роботі доведено, що національна лісова політика України сьогодні є продержавною, спрямованою а підтримку головним чином державних лісів. Світовий досвід свідчить про те, що національна лісова політика буває успішною лише тоді, коли вона передбачає підтримку лісів всіх форм власності. Загальновизнані в світі засади сталого управління лісами діють лише на папері. Все це призвело до того, що лісове господарство України та національна лісова політика є недостатньо ефективними. Впродовж двадцятого століття в лісовому господарстві України проводилася лісова політика, що була спрямована на створення нестійких та бідних на біорізноманіття лісових культур.

Нами була досліджено стан лісового господарства та основні тенденції розвитку галузі. Визначено, що в лісовому господарстві України склався несприятливий інвестиційний клімат, який пов'язаний з недосконалими інструментами лісової політики, правовим полем, корумпованістю в сфері економіки; недостатньою прозорістю і доступністю інформації про інвестиційні проекти, специфікою лісогосподарського виробництва та багатофункційним призначенням лісів.

Аналіз національної лісової політики дає підставу стверджувати про об'єктивну необхідність прийняття цільвої Програми та Закону, які б визначали мету, завдання, інструменти і принципи лісової політики та послужили розвитку лісового господарства України. Звернено увагу на забезпечення дотримання законодавства та нормативно-правових актів у галузі лісового господарства, а також на забезпечення контролю за використанням лісових ресурсів та їх охороною. Важливо враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи лісорубів, лісових власників, місцеві органи влади, громадські організації та науковців.

Нами були розроблені стратегічні напрямки розвитку лісової політики та її державним регулюванням. При розробці стратегічних напрямів державного управління лісовими ресурсами, необхідно також враховувати зміну клімату та її вплив на лісові екосистеми та здоров'я людей. Потрібно розробляти адаптаційні стратегії та заходи для зменшення впливу змін клімату на лісові екосистеми, а також для запобігання лісовим пожежам та іншим природним катастрофам.

Ключові слова: публічне управління, державне управління, лісове господарство, мисливське господарство

SUMMARY

Parfyonov M.Y. State management of forestry and hunting

Qualification work on specialty 281 "Public management and administration", SNAU, Sumy-2023 - Manuscript.

The qualification work proved that the national forest policy of Ukraine today is pro-state, aimed at supporting mainly state forests. World experience shows that the national forest policy is successful only when it provides for the support of forests of all forms of ownership. The universally recognized principles of sustainable forest management only work on paper. All this led to the fact that the forestry of Ukraine and the national forest policy are not effective enough. During the 20th century, the forestry policy of Ukraine was carried out, which was aimed at creating unstable and biodiversity-poor forest crops.

We investigated the state of forestry and the main trends in the development of the industry. It was determined that an unfavorable investment climate has developed in the forestry industry of Ukraine, which is associated with imperfect forest policy instruments, the legal field, and corruption in the economic sphere; insufficient transparency and availability of information about investment projects, the specifics of forestry production and the multifunctional purpose of forests.

The analysis of the national forest policy gives reason to assert the objective necessity of adopting a targeted Program and Law, which would determine the purpose, tasks, tools and principles of forest policy and serve the development of forestry in Ukraine. Attention was paid to ensuring compliance with legislation and regulatory acts in the field of forestry, as well as ensuring control over the use of forest resources and their protection. It is important to consider the interests of all stakeholders, including loggers, forest owners, local authorities, community organizations and scientists.

We developed strategic directions for the development of forest policy and its state regulation. When developing strategic directions for state management of forest resources, it is also necessary to take into account climate change and its impact on forest ecosystems and human health. It is necessary to develop adaptation strategies and measures to reduce the impact of climate change on forest ecosystems, as well as to prevent forest fires and other natural disasters.

Key words: public administration, state administration, forestry, hunting

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ТА МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ.....	6
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ТА МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ.....	16
2.1. Загальна характеристика лісів та лісового господарства України	16
2.2 Державне управління використанням лісових ресурсів.....	24
2.3. Оцінка компонентів та стану державного управління лісовим та мисливським господарством в умовах військової агресії	30
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО ТА МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	39
3.1 Стратегічні напрями державного управління використанням лісових ресурсів України	39
3.2 Перспективи розвитку державної політики щодо лісового та мисливського господарства	45
3.3 Побудова основ організаційно-правового механізму управління охороною лісових ресурсів	55
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ	

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ТА МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Сучасний етап розвитку українського суспільства і державності характеризується підвищеною прозорістю дій усіх органів влади. Проте стабільна ефективна діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з охорони та використання лісових ресурсів неможлива без відповідного нормативно-правового забезпечення. Незважаючи на багато інших законів, Верховна Рада постійно приділяє увагу важливим питанням удосконалення правового регулювання, а також чіткого визначення правового інституту, пов'язаного з веденням лісового господарства, викликаючи все більший інтерес наукової спільноти. Перш за все, це можна пояснити необхідністю підвищення організаційної ролі права в житті екологічно свідомого суспільства, з'ясування його впливу на суспільні відносини, свідомість і поведінку людей, співвідношення правового впливу та управління та регулювання в суспільстві. важливі сфери державного управління [10].

Сучасна правова система України, що регулює суспільні відносини, пов'язані з охороною та використанням лісових ресурсів, базується на великій кількості нормативно-правових актів з різною юридичною силою. Сучасна правова система, як і багато інших сфер, характеризується розгалуженістю правових норм. Основним законодавчим актом законодавчої системи лісового законодавства є Конституція України, відповідно до положень якого приймаються інші нормативно-правові та підзаконні акти України. Одним із проблемних питань, пов'язаних із законодавчою базою, є незаконна торгівля деревиною. З метою охорони лісів та раціонального використання лісових ресурсів, боротьби з незаконними рубками та незаконним обігом деревини Президент України В. О. Зеленський 7 вересня 2019 року видав Указ Президента № 511 від 2019 року, згідно з яким Рада Міністрів України [4]:

1) підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проект закону про запровадження торгів з продажу деревини; створення системи контролю та нагляду за надходженням деревини на ринок від видобутку до реалізації з одночасним збереженням єдиної державної електронної системи обліку деревини, яка є обов'язковою для всіх постійних лісокористувачів;

2) встановлює порядок контролю за власним використанням деревної сировини та недопущення перевищення загальнодержавного споживання деревної сировини, визначеного Законом України "Про особливості державного регулювання діяльності з деревини". Бізнес-підрозділи, пов'язані з виробництвом, експортом та імпортом лазерних систем читання дисків»;

3) забезпечує доступ до інформації про рух дерев у формі відкритих даних;

4) до 01 листопада 2019 року запроваджує електронний облік деревини на державних підприємствах, підпорядкованих Міністерству оборони України, та забезпечити оприлюднення щомісячних звітів про стан та функціонування цього електронного обліку. єдиний онлайн-портал органів виконавчої влади.

Треба визнати, що більшість нормативно-правових актів, які регулюють лісові відносини в Україні, на сьогоднішній день застаріли і не відповідають потребам часу. Чинне лісове законодавство містить низку недоліків, які свідчать про те, що багато відносин, пов'язаних із лісовим фондом, регулюються на підзаконному рівні. Водночас неузгодженість загальних, окремих та локальних правових положень щодо охорони та використання об'єктів лісової бази свідчить про необхідність прийняття відповідних нормативних актів, які б визначали порядок загального користування лісовим господарством. порядок спеціального використання лісових ресурсів громадян України, різних порід деревини лісогосподарських підприємств [13].

На нашу думку, необхідно постійно вдосконалювати законодавство та правові норми щодо лісокористування, які мають відповідати сучасним вимогам та базуватися на передовому досвіді міжнародного права.

Державна лісова політика України включає правові, економічні, адміністративні, соціальні та лісогосподарські заходи, спрямовані на стале ведення лісового господарства. В Україні державна лісова політика є елементом державної політики охорони навколишнього природного середовища, яка була сформульована в постанові Верховної Ради «Про Основні напрями державної політики України у сфері охорони навколишнього природного середовища, природокористування та охорони навколишнього природного середовища [10] Відповідно до сучасної позиції, сучасна та перспективна стратегія лісокористування визначається двома тенденціями:

1) Зростанням попиту на деревну сировину за значного дефіциту лісу; в умовах екологічної кризи різко посилюється кліматична, захисна, санітарно-гігієнічна, рекреаційна, туристична та естетична роль лісів. Перша тенденція вимагає розумного використання зрубаної деревини як для основних, так і для рубок. обслуговування, ремонт і лісовідновлення. принципом раціонального використання деревини має бути безвідходне лісокористування порівняно з нинішнім рівнем (48 відсотків). Це забезпечує створення та широке впровадження маловідходної та безвідходної техніки та технологій. Використання вторинної сировини дозволяє заощадити 2220 тис. грн. кубометрів на рік з 2015 метрів деревини.

2) Друга тенденція – перегляд поділу лісів на існуючі групи та категорії завантаженості у зв'язку з їх еколого-економічним значенням, а також збільшення площ заповідних територій, зменшення регламентованого антропогенного навантаження та збільшення захисних площ лісів. . лісовий покрив. роботи з лісорозведення, охорони та захисту лісів, підвищення продуктивності та поліпшення породного складу лісів [13].

Раціональне використання та відтворення лісових ресурсів потребує створення повноцінної системи моніторингу лісів, яка являє собою комплекс постійного спостереження, оцінки та прогнозування їх стану. У рамках державної системи моніторингу навколишнього природного середовища України моніторинг лісів має стати управлінським інструментом управління

лісами шляхом оптимізації системи лісокористування та запобігання критичним екологічним явищам і процесам [13].

Загалом, проаналізувавши існуючі програмні документи, можна зробити висновок, що Державна лісова стратегія України базується на таких принципах:

1. Збільшення площі лісової рослинності в різних природних зонах до оптимального рівня.
2. Внесок у збереження біорізноманіття та підвищення довговічності лісових екосистем.
3. Забезпечення продуктивності лісу та якості продукції.
4. Реалізація політики сталого управління лісами з особливим наголосом на екологічних факторах.
5. Сприяння розвитку агролісомеліорації та лісорозведення.

Лісова політика – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення охорони, відтворення та ефективного, сталого використання всіх ресурсів, функціональних властивостей та інших цінностей лісів, необхідних для сучасної та майбутньої цивілізації. Необхідною умовою його успішної реалізації є міжнародна та національна присутність системи управління лісами та лісового сектору [13]. Цілі міжнародної лісової політики є глобальними і для їх реалізації необхідні скоординовані зусилля багатьох країн. Цілі лісової політики держави більш традиційні та прагматичні. У найзагальнішому вигляді вони зводяться до багатоцільового, постійного і неповного використання лісових ресурсів і корисних цінностей. На основі аналізу власного ресурсного потенціалу кожної країни та реальної економічної та політичної ситуації мають бути визначені цілі лісової політики та створені правові, економічні та організаційні умови для їх досягнення. Основні інструменти лісової політики держави: законодавство, планування та організаційна структура, що забезпечують реалізацію цілей і захист національних інтересів. Класичні цілі лісової політики держави безпосередньо впливають із значення лісу в житті держави та суспільства. Їх можна поділити на екологічні, ресурсно-економічні та соціальні групи.

Середовищем реалізації лісової політики є держава і суспільство. Фактори, що використовуються для характеристики стану довкілля, збігаються з основними завданнями лісової політики. Однак є ще один дуже ускладнюючий фактор, який не вписується в тривимірну структуру. Це національна політика, яка відображає суспільну свідомість, яка, у свою чергу, значною мірою залежить від історичних традицій нації та політичної волі лідерів держави. Зрозуміло, що, визначивши сучасні пріоритети лісової політики України, необхідно чітко уявити собі основні умови її реалізації, основними умовами яких є наступні. Під час виборів і референдумів народ України остаточно обрав стратегічний шлях свого розвитку. Його основні принципи – суверенітет, демократія та ринкова економіка [10].

Структура українських лісів є наслідком історії їх експлуатації та відтворення. Він відрізняється від природного, що проявляється значною подрібненістю лісових площ, великою часткою штучної (45,6 відсотків) та чагарникової рослинності (18,7 відсотків), спрощеним видовим складом, зниженням біорізноманіття лісів та нерівномірним розміщенням деревостанів. Погіршується стійкість значної частини лісів, що проявляється поступовим погіршенням їх стану. Збитки та збитки, спричинені лісовими пожежами, бурями та шкідниками, значно зросли за останні десятиліття. Важлива екологічна (захисна) роль українських лісів відома. Підтримка та зміцнення цієї ролі є головним пріоритетом державної лісової політики України протягом останніх десятиліть. Це: - висока (понад 10 відсотків) і постійно зростаюча частка природоохоронних територій, національних парків та інших особливо охоронюваних територій у загальній площі лісів, значне збільшення частки лісових площ за останні роки. Погіршення економічної ситуації полегшує процедуру надання нових коштів з природоохоронного фонду. Надмірне виділення нових, високоохоронних територій починає негативно позначатися на сировинному та економічному потенціалі лісового господарства.

Україна є однією з європейських країн і бере участь у розробці спільних цілей і принципів європейського лісового господарства (Гельсінський процес),

який спрямований на невтомне використання лісів, охорону та відновлення біорізноманіття лісових екосистем. При цьому стратегічні цілі лісової політики держави не можуть відхилятися від цілей сталого розвитку, раціонального використання та охорони лісів, визначених у міжнародних договорах[4].

У найзагальнішому вигляді стратегічні пріоритети ведення лісового господарства в Україні можна представити таким чином. Розширене відтворення лісових ресурсів у кількісній та якісній (вартісній) формі. Досягнення мети потребує довгострокових згаданих дій у таких напрямках: - збільшення лісистості. Найефективніше цього можна досягти шляхом заліснення невикористаних територій Поліської зони. Можливість закладання нових лісів у степовій зоні потребує подальших досліджень і обґрунтувань, насамперед через підвищення сухості клімату регіону та зміни гідрологічних умов; - реконструкція лісів для адаптації їх породного складу до місцевих умов зростання. Основною перешкодою для розвитку відбудовних робіт є відсутність коштів та можливість реалізації неякісної деревини, отриманої при реалізації; - підвищення продуктивності та якості (цінності) лісів шляхом раціонального використання лісів. Перш за все, необхідно підвищити ефективність рубок дерев у лісовпорядкуванні та забезпечити своєчасне вирубування стиглих насаджень (навіть до різкого згасання рослинності та поступового погіршення якості деревини), вносячи корективи в лісогосподарську практику. регенерація. .

Охорона, відновлення, стійкість і життєздатність лісового біорізноманіття. Досягнення цієї мети включає [5]:

- створення мережі лісових масивів із жорсткою системою та обґрунтованим, екологічно та економічно обґрунтованим підходом до обмеження лісової діяльності;
- практичне впровадження в широкому масштабі проєкологічно орієнтованих методів лісовідтворення, лісокористування та лісовпорядкування;
- організація постійного та ефективного моніторингу стану лісів;

- розвиток системи охорони лісів від пожеж, захисту від шкідників і хвороб.

Раціональне, комплексне та стале використання лісових ресурсів. Для досягнення мети вам потрібно:

- широке впровадження методів ведення лісового господарства, які ефективно і рівномірно реалізують експлуатаційні, захисні, соціальні та інші функції;

- суттєві зміни в плануванні та організації лісокористування;

- швидкий і сталий розвиток лісового комплексу країни, що забезпечує попит на весь обсяг виробленої деревини.

Забезпечення ефективного виконання захисних і соціальних функцій лісових екосистем. Досягнення цієї мети передбачає збір додаткової інформації про захисні та соціальні функції лісів; переосмислення поліфункціональної ролі лісів у ландшафті на основі нових даних та сучасних уявлень; значні зміни в практиці управління лісами; інвестиції, спрямовані на розвиток рекреаційної інфраструктури та реалізацію програм екологічної освіти для населення. 5. Підвищення економічної ефективності використання лісових ресурсів, досягнення рентабельності ведення лісового господарства, забезпечення сприятливих умов для розвитку деревообробної промисловості[2].

На діяльність лісогосподарських підприємств в сучасних умовах господарювання впливає низка факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, а саме час і місце, комерційні умови збуту, характер споживачів, стан ринку та економіки країни, регіону, ринок, економіка країни, регіону та ін. тенденції світового ринку та інші чинники, що впливають на мікро- та макроекономіку., що означає, що підприємства не завжди працюють ефективно, щоб зберегти потенціал природних ресурсів. Розглядаючи специфіку лісогосподарських підприємств, слід зазначити, що останні повинні існувати з урахуванням принципів концепції сталого розвитку [2]. Ця концепція є своєрідною економічною моделлю розвитку підприємницької діяльності,

наприклад природних ресурсів у зв'язку з економічними, соціальними та екологічними факторами [2].

Ліси України є державною власністю, відповідно до цільового призначення та місця розташування виконують водоохоронні, оздоровчі, санітарно-гігієнічні, рекреаційні, естетичні, виховні та інші функції, забезпечують лісові потреби суспільства. Ліси є джерелом сировини для деревообробки, целюлозно-паперової промисловості, хімічної промисловості, харчової та фармацевтичної промисловості, виробництва меблів і розвитку ремесел. Це діяльність лісогосподарських підприємств, яка забезпечує створення робочих місць та виробництво продукції. Тому існує думка, що добробут багатьох громад, які проживають у лісистій місцевості, напряду залежить від розвитку лісового господарства, від якого безпосередньо залежить розвиток економіки регіону чи країни, а також здоров'я населення та суспільства, розвиток індустрії рекреації та дозвілля [6].

Державне лісове і мисливське господарство - система правових, організаційних, адміністративних і нормативних заходів, спрямованих на управління та контроль лісових і мисливських ресурсів країни або регіону.

У сфері лісових відносин державне регулювання та управління здійснюються шляхом встановлення та визначення основних напрямів державної політики у сфері лісових відносин, встановлення прав територіальних громад та створення порядку, правил і контролю за охороною і використанням лісів. Ліси. лісові ресурси та відтворення лісів. Лісове господарство є одним із найважливіших сегментів економіки країни. Україна приєдналася до міжнародних угод щодо підтримки сталого розвитку лісового господарства на основі гармонійного поєднання екологічних, економічних і соціальних функцій лісів [1].

До основних завдань державного управління у цій сфері належать нижчеперелічені.

Охорона та управління лісами включає в себе регулювання рубок, встановлення правил відновлення та вирощування лісів, забезпечення їх екологічної рівноваги та сталого використання.

Полювання - це регулювання мисливського господарства, включаючи встановлення квот на полювання, обмеження видів мисливських тварин, на яких можна полювати, і забезпечення виконання вимог щодо охорони тваринного світу. До завдань мисливської професії належать: охорона, використання та популяризація мисливських природних ресурсів; охорона, використання та відтворення навколишнього середовища; надання мисливських послуг мисливцям; розвиток мисливського собаківництва; розвиток та утримання мисливської інфраструктури.

Охорона навколишнього середовища означає захист важливих екологічних функцій лісів і біорізноманіття, включаючи захисну діяльність і відновлення деградованих екосистем. Пріоритетним напрямком діяльності служби лісової охорони є розробка та впровадження біологічних засобів і методів боротьби зі шкідниками та хворобами лісу. Вони не завдають шкоди навколишньому середовищу і використовуються в лісах, де заборонено застосування хімічних методів боротьби. Значну допомогу в організації служби лісової охорони надають спеціальні підприємства охорони державних лісів. Лісоохоронну пропаганду ведуть інженерно-технічні працівники Державної організації охорони лісів, лісового господарства та охорони природи у взаємодії з пресою, місцевим радіо і телебаченням [7].

Пожежна безпека -це попередження та боротьба з лісовими пожежами, включаючи створення системи протипожежного спостереження та захисту. Проблема охорони лісів від пожеж є однією з найскладніших для вирішення лісовими працівниками всієї України. Значне підвищення ризику виникнення лісових пожеж зумовлене стрімким збільшенням кількості людей, які відвідують лісові масиви. З метою підвищення рівня пожежної безпеки, проведення роз'яснювальної роботи серед населення з питань охорони лісу, дотримання правил і норм пожежної охорони лісів та належної організації

масового лісокористування. відпочинок населення, спрямований на обмеження неорганізованого доступу людей до лісу шляхом підвищення пожежної безпеки, а також здійснення заходів щодо посилення протипожежного захисту в місцях масового відпочинку [20].

Управління рекреацією - це безпека та управління рекреаційними зонами в лісах, такими як парки та заповідники. Рекреаційні ліси — це лісові масиви рекреаційного, лікувального, туристичного, спортивно-оздоровчого призначення, які розташовані в межах населених пунктів та зелених насаджень навколо населених пунктів. Рекреаційну діяльність можна трактувати як комплекс заходів, спрямованих на створення коротко- і довготривалих рекреаційних зон. Питання створення ефективної системи державного управління охороною рекреаційних територій та використанням рекреаційних ресурсів залишається актуальним, оскільки залишається потреба безпосередньо уніфікувати законодавчий термінологічний і понятійний апарат та врегулювати відносини. це поле.

Моніторинг і дослідження лісів – це наукове вивчення та моніторинг стану лісових і мисливських ресурсів з метою прийняття обґрунтованих рішень.

Просвітницько-роз'яснювальна робота – це освіта та інформованість громадськості про важливість охорони лісів і дикої природи [20].

Крім того, державним органам влади та великим компаніям також необхідно інвестувати в лісове господарство, адже сьогодні мало хто вкладає кошти в лісове господарство для захисту лісових масивів нашої країни. Загальновідомо, що ліси старіють, вирубуються, і новоутворення не може виникнути самостійно. Тому, на нашу думку, для підвищення ефективності використання українських лісів необхідно захистити права та обов'язки працівників лісу від браконьєрства, незаконних рубок, підпалів тощо. Підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що державне ведення лісового та мисливського господарства може бути централізованим або децентралізованим, а його структура та функції можуть змінюватись залежно від законодавства та політичних реалій певної країни чи регіону.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ТА МИСЛИВСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

2.1 Загальна характеристика лісів та лісового господарства України

Сучасне лісове господарство України посідає досить важливе місце в соціально-економічному житті суспільства. Водночас лісові екосистеми виконують специфічну природоохоронну функцію і призначені для задоволення екологічних потреб населення. Вже склався науково-прикладний погляд на лісову екосистему як єдність суші, специфічної лісової рослинності, тваринного світу та деяких інших елементів навколишнього середовища, що мають значне і дуже важливе екологічне, соціальне та економічне значення. Сучасна Україна перебуває у досить складній ситуації, коли лісові екосистеми не завжди відповідають еколого-економічним вимогам. Таку ситуацію можна пояснити складністю прийняття управлінських рішень у лісовій галузі, оскільки вирощування, охорона та догляд за лісами є досить тривалим процесом, що супроводжується труднощами прогнозування та моделювання майбутніх еколого-економічних змін. Але стале та раціональне використання лісових ресурсів має забезпечуватися не лише за рахунок процесів використання, а й обов'язкових відтворювальних процесів, які в цілому мають становити основу розвитку лісового потенціалу. Тому раптово постає питання про створення не тільки ефективної, але й сталої системи управління використанням лісових ресурсів з урахуванням екологічної складової [43]. Розглядаючи питання розвитку державних механізмів та інструментів управління лісовою галуззю, цікавим є вивчення та аналіз лісової діяльності в країні з метою визначення найбільш ефективних напрямів її використання. Економічні зміни, що нині відбуваються в державі у сфері ведення лісового господарства, які тривають уже понад тридцять років, супроводжуються значними змінами в структурі

лісів та впливають на еколого-економічну ефективність використання лісових ресурсів.

Незважаючи на прийняття ряду міжнародних документів з охорони довкілля, стан навколишнього природного середовища постійно погіршується. Тому підтримання стабільності кліматичної системи є однією з найважливіших глобальних проблем. Ліси відіграють важливу роль як у визначенні балансу вуглекислого газу в атмосфері, так і в підтримці біорізноманіття. Той факт, що ліси та лісове господарство є важливими сьогодні, широко визнаний і не викликає сумнівів. Загальна площа лісових масивів, що належать до лісової бази України, становить 10,4 млн. га, з них 9,6 млн. га вкрито лісовою рослинністю. Лісистість України становить 15,9 відсотків. Проте, незважаючи на відносно невелику лісистість, Україна посідає 9 місце в Європі за площею лісів і 7 місце за запасами деревини.

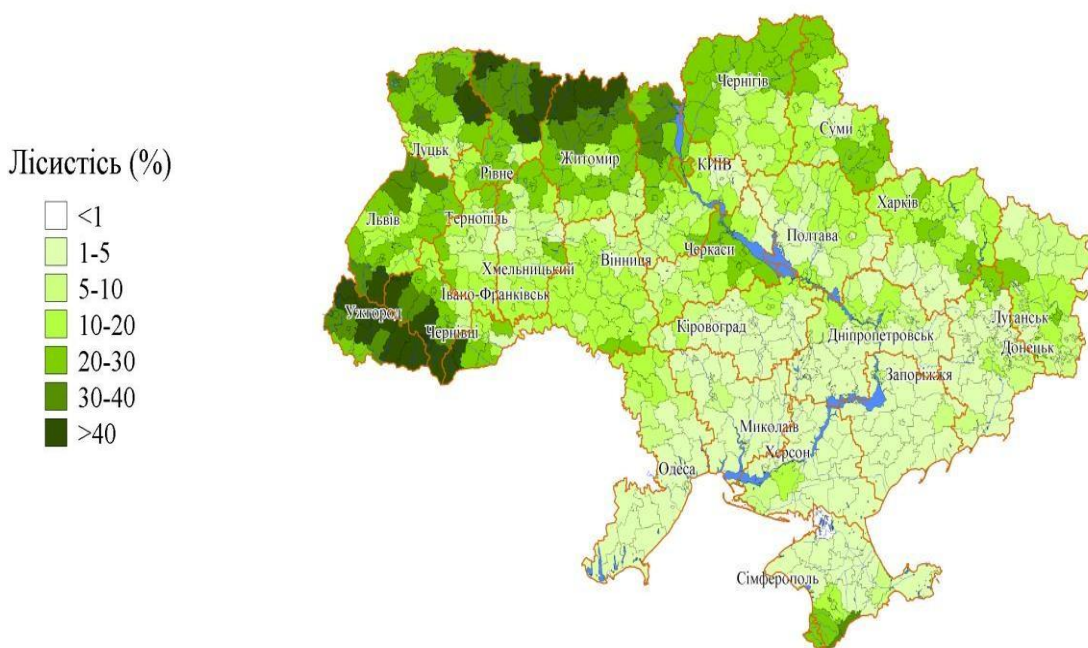

Рисунок 2.1 – Лісистість України

Джерело: [3, 4, 11]

Умови лісонасадження в Україні надзвичайно неоднорідні, через що ліси розміщені по території країни нерівномірно, лісистість окремих природних зон має значні відмінності та не досягає оптимального рівня, за якого ліси найбільш позитивно впливають на клімат. ґрунтові та водні ресурси протидіють процесам ерозії та дають більше дерев.

У віковій структурі переважають середньовікові насадження, частка стиглих і стоячих насаджень становить 18,7 відсотків. Середній вік лісів понад 60 років, ліси поступово старіють, що призводить до погіршення їх санітарного стану. У лісах України росте понад 30 видів дерев, серед яких переважають сосна, дуб, бук, ялина, береза, вільха, ясен, граб, тсуга. Хвойні насадження займають 43 відсотка загальної площі, особливо соснові – 35 відсотків. Вони складають 43 відсотка листяних насаджень, особливо дуба і бука – 37 відсотків.

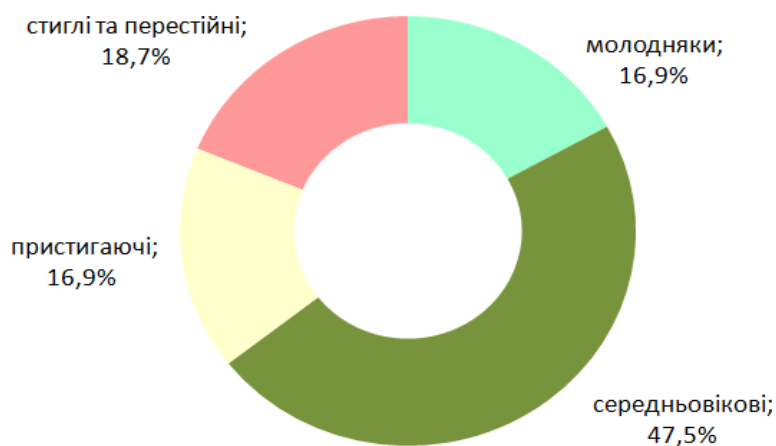

Рисунок 2.2 – Вікова структура лісів

Джерело: [3, 4, 11]

Ресурси лісової деревини оцінюються в 2,3 млрд. м³. Щорічно в лісах України викидається в середньому 35 млн. м³ деревини. Середньорічний приріст дерев на 1 га в лісах держлісгоспу становить 3,9 м³ на 1 га і коливається від 5,0 м³ в Карпатах до 2,5 м³ в степовій зоні. Відбувається

поступове збільшення населення, що підтверджує значний економічний та екологічний потенціал наших лісів. У лісах України запас на гектар становить близько 235 м³, особливо в лісах Держлісагентства – близько 251 м³ (10 місце в Європі, Польща – 288 м³, Білорусь – 206 м³, Швеція – 131 м³). По Україні цей показник нижчий і становить 235 м³, в основному через зріджені та нездорові ліси реформованих сільськогосподарських підприємств.

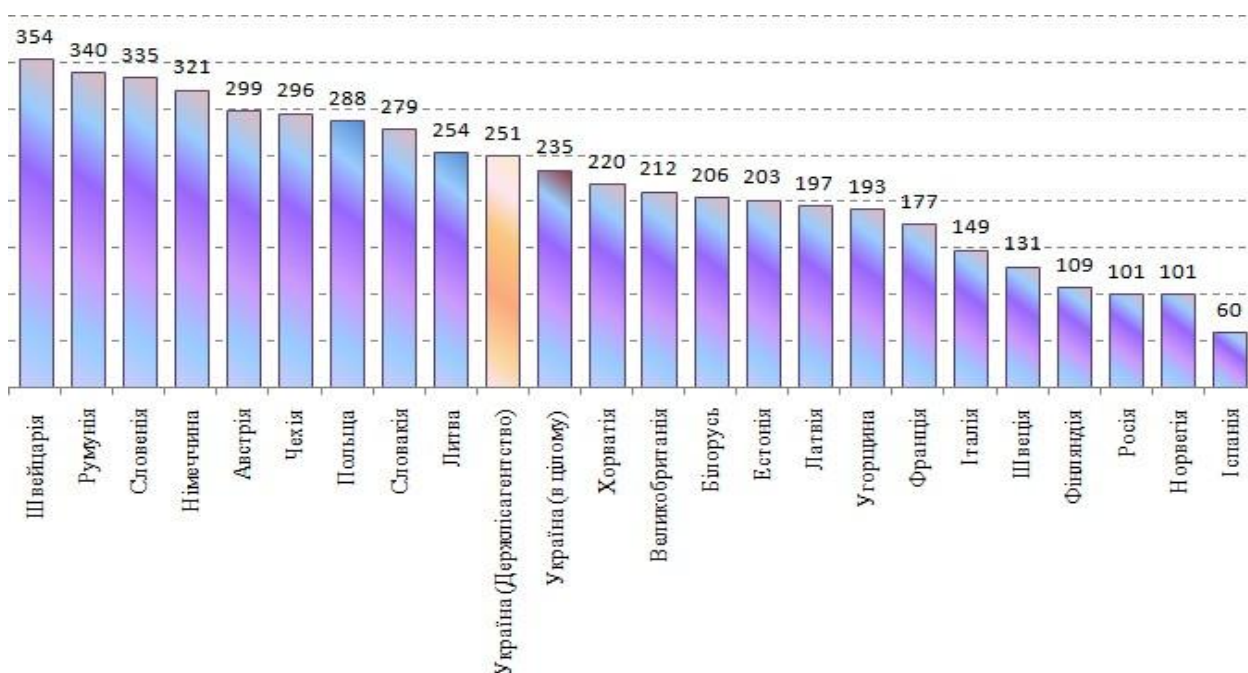

Рисунок 2.3 – Середні запаси деревостанів в окремих державах Європи, м³/га

Джерело: [3, 4, 11]

Відповідно до Земельного та Лісового кодексу, ліси в Україні можуть перебувати у державній, муніципальній або приватній власності. Переважна більшість лісів знаходиться у державній власності. У процесі територіального розмежування до комунальної власності може бути передано близько 1,3 млн. га (13 відсотків) лісових земель, які перебувають у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування. Частка приватних лісів становить менше 0,1 відсотків від

загальної площі лісових угідь. Близько 800 тис. га лісових угідь не можуть бути використані. В Україні склалася історична ситуація – закріплення державних лісів за багатьма постійними лісокористувачами (ліси передані в постійне користування десяткам підприємств, установ і організацій міністерств і відомств лісового господарства). За підпорядкуванням міністерства найбільша площа, 6 лісів (близько 73 відсотка), знаходиться у користуванні лісгоспів, які перебувають у веденні держлісгоспу.

Основним завданням лісового господарства є вирощування та відтворення лісів. Відповідно до закону постійні лісокористувачі та власники лісів зобов'язані протягом двох років відтворити ліс на місці суцільних рубок. Цей період обумовлений підготовкою ґрунту та іншими заходами, необхідними для заліснення або природного відновлення.

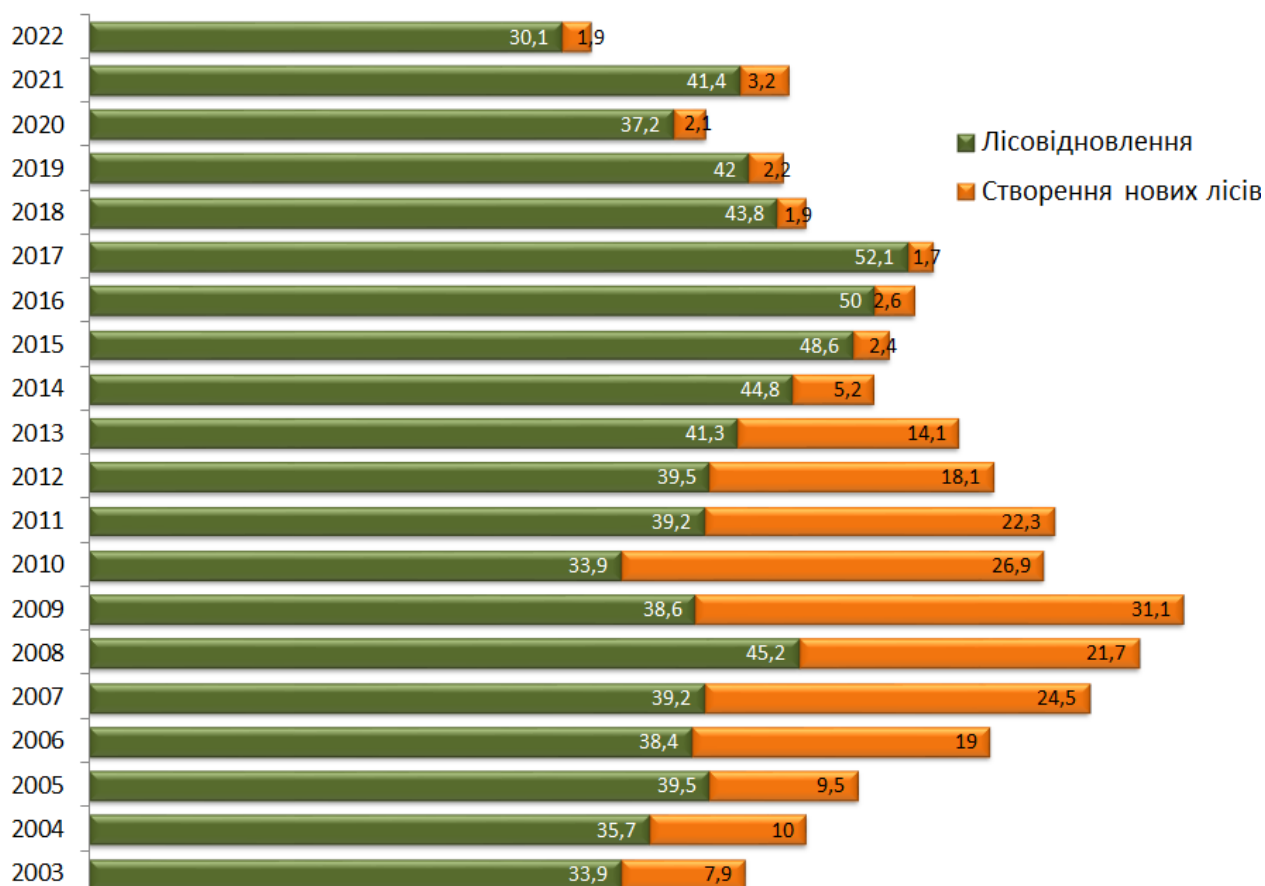

Рисунок 2.4 – Обсяги відтворення створення лісів підприємствами
Держлісагенства, тис.га

Джерело: [3, 4, 11]

Лісовідновлення зазвичай проводять на наступний рік після рубки, а в окремих випадках, якщо всі умови дотримані, в тому ж році. Найбільш сприятливі погодні умови для лісовідновлення бувають навесні та восени. У 2022 році, незважаючи на масштабні заходи, відтворено 32 тис. га лісів, у тому числі 1,9 тис га нових лісів.

Загальна кількість висаджених саджанців (включно з посадковим матеріалом, розміщеним на сайті «Зеленого Краю») становить понад 183,3 млн. шт. Крім того, у 2022 році в держлісгоспах зібрано 545,2 тонни лісового насіння.

Лісові ландшафти посідають провідне місце в структурі природно-заповідного фонду (ПЗФ) України. В Україні кожен другий гектар – це лісові землі або ліси на інших землях. Майже в усіх регіонах лісові ресурси перевищують загальнодержавні.

Наразі близько 17 відсотків лісів, які перебувають у підпорядкуванні Держлісгоспу, вже передано у спадок. Слід зазначити, що за 40 років площа ділянок та об'єктів природно-охоронного фонду в лісах держлісгоспу зросла вчетверо (з 315 тис. га у 1978 р. до 1,3 млн. га у 2022 р., тобто з 5,5 відсотка від заповідника до 17 відсотків від р. І це без урахування природоохоронних територій (83 тис. га), які у 2021 році згідно з розпорядженням КМУ № 1628 передано у відання міністра охорони навколишнього природного середовища. України від 23 грудня 2012 р. 2020 р., а також вирізані для потреб об'єктів ПЗФ та лісових масивів Мінприроди, переданих у постійне користування його установам.

У лісах, що перебувають у віданні держлісгоспу, створено понад 3400 ділянок та об'єктів ПЗФ загальною площею близько 1,3 млн. га:

- на площі 0,14 млн. га - 8 природоохоронних установ (7 національних природних парків (АЕС) та 1 агропарк);

- на площі 1,2 млн. га (територія з інтенсивною, обмеженою господарською діяльністю, що потребує значних витрат) - заказники, заповідні території, регіональні ландшафтні парки тощо, а також у частинах

природоохоронних установ, які не є вилучено внаслідок постійного користування підприємствами держлісгоспу

У 2022 році указами Президента України створено та розширено межі установи ПЗФ на лісгосподарські території підприємств, що перебувають у управлінні Держлісагентства:

- АЕС «Холодний Яр» (6829,5 га – з прийняттям);
- Куяльницька АЕС (1242,5 га – без видобутку);
- АЕС «Пуца Радзивіла» (22427,16 га - з прийняттям);
- Карпатський біосферний заповідник (зміна територіальних меж – 17913,6 га – з вилученням);
- Вижницька АЕС (щодо розширення меж на 131 га - з вилученням).

Пошкодження внаслідок бойових дій території ПЗФ та об'єктів держлісгоспу:

- Частина території та об'єктів ПЗФ розташована в зоні бойових дій або на тимчасово окупованій території, де припинено господарську діяльність і немає можливості проводити перевірки та звітувати про збитки (Донецьк, Луганськ, Запоріжжя, Миколаїв, Херсон, Харківська область).
- Частина території ПЗФ знищена внаслідок будівництва фортифікаційних споруд, де дослідження неможливі через обмежений доступ (Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Сумська, Харківська області).
- Складна ситуація і з охоронними об'єктами, які пережили окупацію. Тут на перше місце стоїть проблема розмінування територій (Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська та Харківська області). Розмір збитку встановлюється після огляду, який може бути проведений лише після розмінування території. Заповідання лісового фонду Держлісагентства станом на 01.01.2022 та фактична лісистість за адміністративними областями. Основні характеристики ведення лісового господарства представлені на рисунку 2.5.

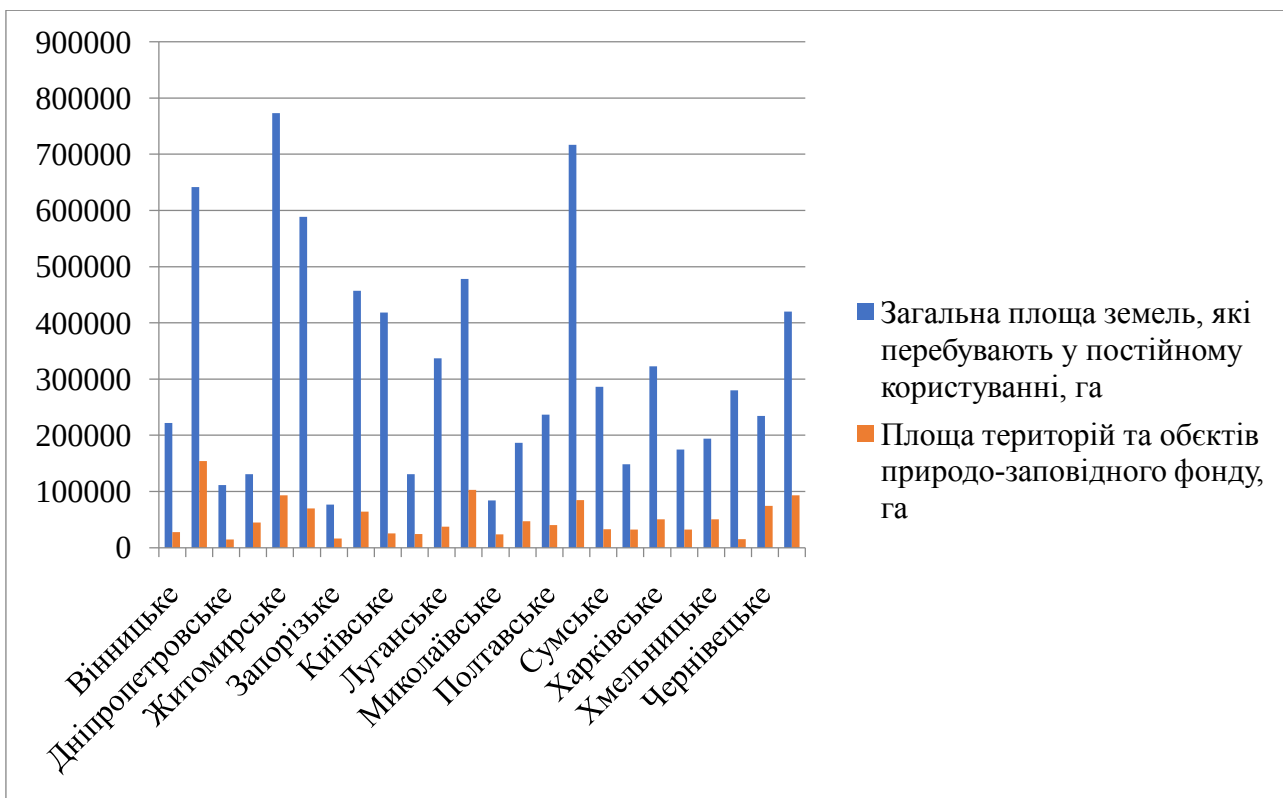

Рисунок 2.5 - Основні характеристики ведення лісового господарства

Джерело: побудовано автором на основі [3, 4, 11]

Збройна агресія російської федерації проти України мала і продовжує мати значні наслідки для українського лісового господарства – різного ступеня знищено 2,9 млн. га лісів. З урахуванням окупованих лісів АР Крим та Луганської та Донецької областей до 2022 року під окупацією або під впливом активних бойових дій зараз знаходиться близько 1 млн. га лісів. Детальний аналіз пошкоджень та втрат у лісах буде проведено після повного заселення та очищення території. Зараження лісів вибухонебезпечними предметами нині є найбільшою проблемою лісового господарства. Наразі для розмінування необхідно 690 тис. гектарів, але ця кількість з кожним днем збільшується не тільки через окупацію земель, а й через подальше розмінування територій на кордоні України та Білорусі. Ще одна серйозна проблема – знищення та пошкодження лісових об'єктів. Якщо окуповані підприємства не будуть знищені, російські війська заберуть все обладнання та техніку. Найбільш суттєвою шкодою для лісового господарства є знищення ВО «Укрдержліспроєкт», відповідального за планування лісового господарства, та

селекційно-насінневого центру в м. Лиман Донецької області, який відкрився лише у грудні 2021 року і призначався для постачання садивного матеріалу. закрита коренева система для східних підприємств. Додатково у 2022 році слід враховувати кількість мобілізованих пристроїв та проблеми з електропостачанням.

Вже зафіксовано понад 2900 фактів шкоди довкіллю. Його оцінюють у 56,7 млрд. євро. Розпочавши війну, Росія почала незворотні процеси, збройна агресія РФ спричинила 150 мільйонів додаткових викидів парникових газів. Кожен день війни збільшує цю швидкість; Третина території України замінована. 174 тис. кв. км – це не просто цифра, а площа, потенційне забруднення якої завдає шкоди екосистемам; 3 лютого 2022 року Росія випустила понад 10 тисяч ракет і ударних безпілотників по Україні. Вони вибухнули в Україні, але хімікати рознесли на тисячі кілометрів. Від цього страждають і інші країни; Сьогодні бої ведуться на площі приблизно 30 000 квадратних метрів. км українського лісу. Лісові пожежі мають подвійний вплив на кліматичну систему – ми стикаємося зі зменшенням здатності лісів поглинати CO₂; Українські водойми забруднені. З цієї причини існує ризик поглиблення продовольчої кризи

2.2 Державне управління використанням лісових ресурсів

До лісових ресурсів належать деревина, технічні та лікарські вироби та інша продукція лісу, яка служить для задоволення потреб населення і виробництва і відтворюється при створенні лісових природних комплексів.

До лісових ресурсів належать також корисні властивості лісу (здатність лісу обмежувати негативний вплив природних явищ, захищати ґрунт від ерозії, запобігати та очищати навколишнє середовище, сприяти регулюванню водного стоку, покращувати санітарний та естетичний стан населення, освіта тощо), які служать для задоволення суспільних потреб.

Лісове господарство включає комплекс заходів, спрямованих на ефективну організацію та науково-обґрунтоване ведення, збереження, охорону, раціональне використання лісів, підвищення еколого-ресурсного потенціалу лісів, культури ведення лісів, отримання достовірної та всебічної інформації про ліси.

Метою ведення державного лісового кадастру є забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, зацікавлених підприємств, установ, організацій і громадян достовірною та об'єктивною інформацією про природний, економічний і правовий стан використання лісової бази України.

Елементи державного лісового кадастру

Кадастр державних лісів включає:

- 1) облік якісного та кількісного стану лісового фонду України;
- 2) поділ лісів на категорії залежно від основних функцій, які вони виконують;
- 3) грошова оцінка лісів (у разі необхідності);
- 4) інші показники.

Лісове майно може використовуватися в загальному та спеціальному режимі. Громадяни мають право вільно перебувати в державних і комунальних лісах і за згодою власника безоплатно збирати дикорослі трави і квіти в приватних лісах без оформлення окремого дозволу. , ягоди, горіхи, гриби тощо для особистого користування, крім випадків, передбачених цим Кодексом та іншими законами України.

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється у відведених лісових ділянках, без доступу до земельних ділянок. Спеціальне використання лісового майна здійснюється у визначеній лісовій зоні на підставі спеціального дозволу - лісорубного квитка або лісового квитка, що видається безоплатно. У сфері лісових відносин основним завданням державного регулювання та управління є забезпечення ефективної охорони, належної охорони, раціонального використання та відтворення лісів. Державне регулювання та управління у сфері лісогосподарських відносин здійснюється у такий спосіб:

розроблення та визначення основних напрямів державної політики у сфері лісогосподарських відносин; законодавче визначення повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; створення відповідно до наказу та положення про охорону, захист, використання та примноження лісу; запровадження державного контролю за охороною, захистом, використанням і відтворенням лісів.

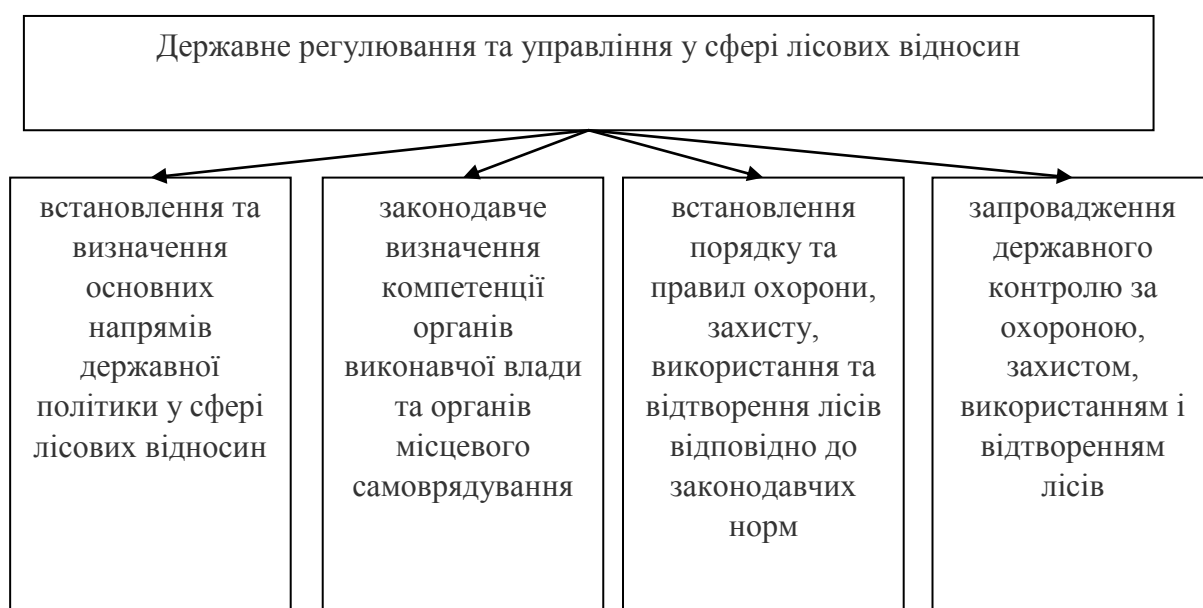

Рисунок 2.5 - Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин
Джерело: складено автором

Ліси щодня надають громадянам України низку екосистемних послуг, зокрема: їжу, питну воду, деревину, волокно, паливо, генетичні ресурси тощо; регулююча – формує клімат і макроклімат; культурний – збагачення культурних, духовних та естетичних аспектів добробуту людини; підтримка – забезпечення існування екосистем. Деякі з цих послуг залишаються без уваги при розробці та реалізації лісової політики країни. Запропонована стратегія спрямована на впровадження екосистемного підходу, який включає інтегроване управління земельними, водними та живими ресурсами та заохочує їх збереження та стале використання на справедливій основі.

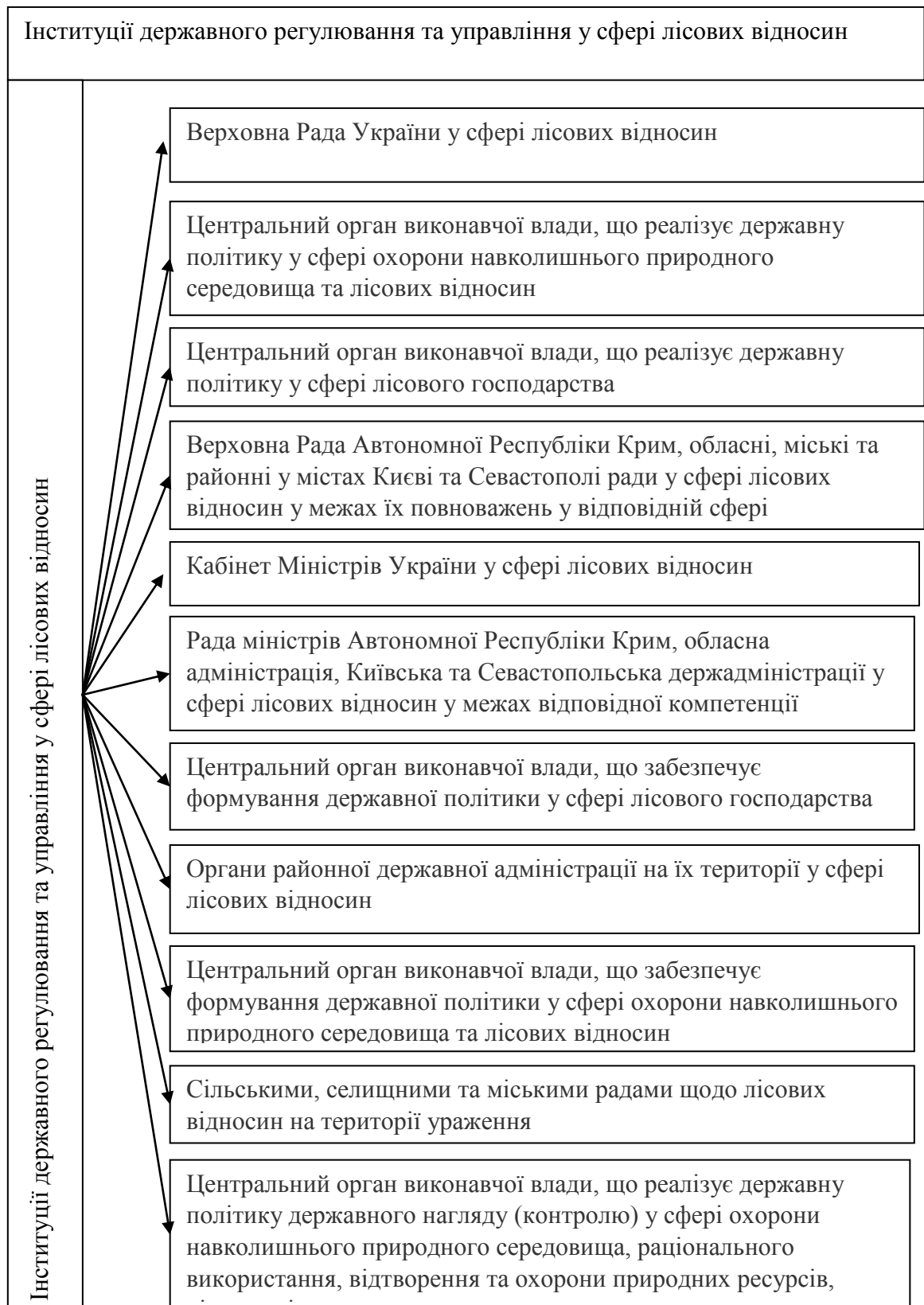

Рисунок 2.6 – Інституції державного регулювання та управління у сфері лісових відносин

Джерело: власне узагальнення

Загалом перелік механізмів державного управління та особливості їхнього застосування істотною мірою залежать від наявних проблем і доступних ресурсів, необхідних для їх вирішення. При цьому дискусійними є пропозиції окремих науковців “упровадити ринкові механізми”. Хоча зазначені механізми впливають на суспільні процеси постійно й поза волею держави та суб’єктів господарювання та мають за мету виправити недоліки державного управління.

Ключові проблеми лісового та мисливського господарства України полягають у наступному:

- необхідності забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями сталого ведення лісового господарства, що ускладнене загальною економічною ситуацією в країні, проявами корупції; - недосконалості розподілу функцій управління, що призводить в окремих випадках до дублювання функцій або втрати ефективності їх виконання;
- дисбалансі фінансового забезпечення лісогосподарської діяльності; відсутності фінансування заходів з ведення лісового господарства Півдня і Сходу країни та дефіцит відповідних фахівців в цих регіонах;
- наявності незаконних рубок та обігу незаконно добутої деревини, високому рівні браконьєрства;
- ускладненні реалізації прав власності (користування) на ліси через недостатнє фінансування процесу оформлення лісокористувачами державної форми власності речових прав на земельні ділянки, зайняті лісом;
- відсутності законодавчого підґрунтя та механізмів управління і контролю за лісами комунальної власності в умовах децентралізації влади;
- потребі нормативного врегулювання зміни цільового призначення сільськогосподарських земель, що вийшли із користування і на яких відбулося природне поновлення;
- необхідності удосконалення системи ведення лісового господарства, зокрема щодо розвитку захисного лісорозведення та агролісомеліорації тощо;
- відсутності правових та економічних механізмів стимулювання

запровадження природозберігаючих технологій;

- неефективному механізмі притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності за незаконні рубки та браконьєрство;
- недостатній науковій підтримці розвитку лісового та мисливського господарства; Виправити загалом невтішну ситуацію в лісовому господарстві України можливо лише за умови консолідації держави, бізнесу та громадськості.

Тому пріоритетними напрямками досягнення стратегічних цілей слід вважати наступні:

- удосконалення законодавчої та нормативної бази лісового господарства для забезпечення можливості формування ефективної лісової політики шляхом;
- удосконалення моделі та механізмів державного управління у сфері лісового та мисливського господарства шляхом уточнення і розмежування повноважень органів влади, контролюючих органів, прав та обов'язків господарюючих суб'єктів;
- удосконалення системи фінансування ведення лісового господарства шляхом створення Державного фонду розвитку лісового господарства;
- направлення коштів наявних бюджетних програм переважно на забезпечення діяльності установ природно-заповідного фонду, лісівничих наукових установ, лісозахисних підприємств;
- забезпечення реалізації деревини на прозорих конкурентних засадах з доступом до відкритих реєстрів на всі дозвільні документи;
- підтримка та забезпечення сталого ведення лісового господарства шляхом забезпечення невиснажливого лісокористування, збереження біорізноманіття та впровадження природозберігаючих технологій;
- інституційне посилення охорони та захисту лісів і боротьби з незаконними рубками та обігом незаконно добутої деревини і впровадження концепції громадського контролю;
- розвиток та державна підтримка лісової науки та освіти, підготовка науково-педагогічних кадрів у лісовому господарстві;

- подолання наслідків впливу на лісові екосистеми військових дій на Сході України, природних та техногенних катастроф

Одним з методів державного регулювання є лісова сертифікація – це оцінка того, чи відповідає система управління лісами встановленим міжнародним вимогам до управління лісами та лісокористування на основі сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно та соціально сталого управління лісовим господарством шляхом впровадження відповідних, загальновизнаних та надійних стандартів. За даними міжнародної некомерційної неурядової організації «Лісова опікунська рада» (FSC) України, станом на 21 грудня 2022 року сертифіковане FSC 4,06 млн. га 93 підприємств.

2.3 Оцінка компонентів та статусу державного управління лісовим та мисливським господарством в умовах військової агресії

Військова агресія Російської Федерації проти України в контексті трансформації суспільства та довгострокових реформ поглибила поточні виклики у забезпеченні сталого управління лісами, ускладнила функціонування лісового сектору та збільшила ризики для цілісності управління лісами FSC. .

Підтримання сертифікату FSC стало можливим завдяки активній позиції українських міжнародних членів FSC та їх відданості цінностям інших учасників системи. Комплексні зміни, внесені до нормативно-правової бази FSC відповідно до Рішення щодо України, дозволяють відповідально управляти лісами на безконфліктних територіях і зберігають цілісність ланцюгів постачання продукції.

Незважаючи на призупинення дії сертифікатів у зонах збройних конфліктів, сертифікована площа не зменшилася, а навіть збільшилася на 5 відсотків, оскільки сертифікати були розширені під спільними лісогосподарськими підприємствами на територію, яка не підпадає під національні вимоги FSC за замовчуванням. Кількість сертифікатів ланцюга

поставок, пов'язаних переважно з деревообробною промисловістю, склала 373 і зменшилася на 7 відсотків порівняно з початком минулого року.

Новий етап реформування системи управління лісами, який є відповіддю на сучасні виклики, вимагав посилення комунікації між зацікавленими сторонами. Тому було прийнято рішення про доцільність збереження чинної моделі сертифікації, згідно з якою власниками сертифікатів мають бути окремі філії, а не окреме державне підприємство чи його регіональні відділення. Ця модель знижує ризик невідповідності вимогам національного стандарту FSC і підвищує відповідальність власників сертифікатів перед навколишнім середовищем і суспільством. Наразі сертифіковано 15 новостворених облікових записів. Входить до складу 84 галузей, які мали статус державного лісового господарства, що перебувають у віданні держлісгоспу.

У воєнний і післявоєнний період увага до мобілізації відповідального управління лісами призвела до запуску проекту з розробки національних показників для виключення територій із сертифікації. На думку зацікавлених сторін, які представляють баланс екологічних, соціальних та економічних інтересів, це має бути ефективним рішенням для тієї частини території України, де через забруднення неможливо забезпечити дотримання вимог національного стандарту FSC. з вибухонебезпечними предметами.

В Україні п'ять лісогосподарських підприємств площею 120,9 тис. кв. га отримали сертифікат PEFC: SE до початку 2022 року

«Хмельницький лісгосп», ДП «Ярмолинецьке лісове господарство» Хмельницького ОУЛМГ та ДП «Львівське лісове господарство», ДП «Стрийське лісове господарство», ДП «Дрогобицьке лісове господарство» Львівського ОУЛМГ. Ці підприємства, враховуючи їх віддаленість від місць бойових дій, зберегли секретний статус і наразі проходять виїзні або невиїзні перевірки, як філії ДП «Ліси України».

Крім того, 24 лютого 2022 року одинадцять компаній пройшли сертифікацію ланцюга поставок, одна з них відмовилася продовжувати сертифікацію через економічні проблеми, решта пройшли аудит і підтвердили

свій сертифікований статус.

Суттєвою проблемою сертифікації PEFC було те, що всі лісогосподарські підприємства та частина їх ланцюгів поставок були сертифіковані українським сертифікаційним органом ТОВ «Легаліс», але за згодою російської аудиторської компанії. Асоціація «Національна система добровільної сертифікації лісового господарства» доклала максимум зусиль, щоб акредитувати та залучити в Україну латвійську компанію BM Certification, і власники сертифікату були передані без втрат.

Ще до повномасштабного вторгнення робоча група зі стандартів управління лісами почала розробляти стандарт для плантацій і нелісових насаджень. В умовах екоциду, спричиненого російською агресією, коли випаляються або знищуються значні площі лісів, важливо відновити деревні насадження на всіх можливих площах і з усіма можливими функціями: полезахисні смуги, енергетичні насадження, стоячі ліси, зелені насадження. простори в містах. Також важливо, що власники цих насаджень мають можливість отримувати компенсацію за надані екосистемні послуги, зокрема через сертифікацію. Тому розвиток стандарту триває навіть у воєнному стані.

Відповідно до ст. 89 Лісового кодексу України охорону та захист лісів, що перебувають у віданні Держлісгоспу, покладено на працівників державної лісової охорони.

Працівники держлісоохорони несуть відповідальність за охорону та захист лісів від пожеж, незаконних рубок, шкідників і хвороб на території чинного законодавства - основні завдання та повноваження працівників держлісоохорони визначені ст. 90-94 Закону. Лісові нормативні акти України та положення про державну лісову охорону, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. N 976.

Обсяг незаконних рубок у 2022 році становив 20,6 тис. шт. кубічних метрів. м, тобто 80 відсотків від об'єму відповідного періоду 2021 року (25,8 тис. м3), всього 3406 випадків.

Найбільше незаконних рубок виявлено в лісах підприємств

Дніпропетровської області – 6840 куб. м (33,2 відсотків від загального обсягу за даними Держлісгоспу), Харківська – 3496 куб. м (17,0 відсотків), Підкарпаття – 2343 куб. м (11,4 відсотка), Київська область та м. Київ – 1856 куб. м (9,0 відсотків).

Рівень незаконних рубок у 2022 році, здійснених невиявленими зловмисниками, становив 15,8 тис. кубічних метрів. м (76,6 відсотків від загальної маси) – всього 883 випадки, особливо в лісах підприємств Дніпропетровської області виявлено найбільше – 6550 куб. м (за даними Держлісгоспу, 41,6 відсотка від загального обсягу, вчиненого нерозкритими зловмисниками), Харків – 3055 куб. м (19,4 відсотків), Підкарпаття – 1 532 куб. м (9,7 відсотків), Київська область та м. Київ – 1550 куб. м (9,8 відсотка).

Збитки, завдані у 2022 році, становлять 186,7 млн. грн., що становить 87 відсотків вартості відповідного періоду 2021 року (213,7 млн. грн.), відремонтовано – 9,2 млн. грн.

Водночас з окремих тимчасово окупованих територій, особливо із Запоріжжя, Луганська, Миколаєва, Донецька, Херсонської області та АР Крим, інформація про військову агресію РФ проти України відсутня. На цих територіях виявлено багато порушень лісового законодавства, в тому числі незаконних рубок, але тимчасове захоплення та забруднення територій вибухівкою, а також обстріли прикордонних територій не дають змоги виявити їх усі. також є повідомлення про вирубку та незаконну вирубку лісу на тимчасово окупованих територіях, загальна кількість яких лише зростатиме.

Існують ризики розіттку лісового господарства на сучасному етапі. Перше це лісові пожежі друге незаконні вирубки. У 2022 році у зв'язку зі збільшенням щорічної пожежної небезпеки в лісах через глобальне потепління лісові пожежі, спричинені бойовими діями, обстрілами та замінованими територіями, що містять значну кількість вибухонебезпечних предметів, які перешкоджають своєчасному виявленню та негайному реагуванню.

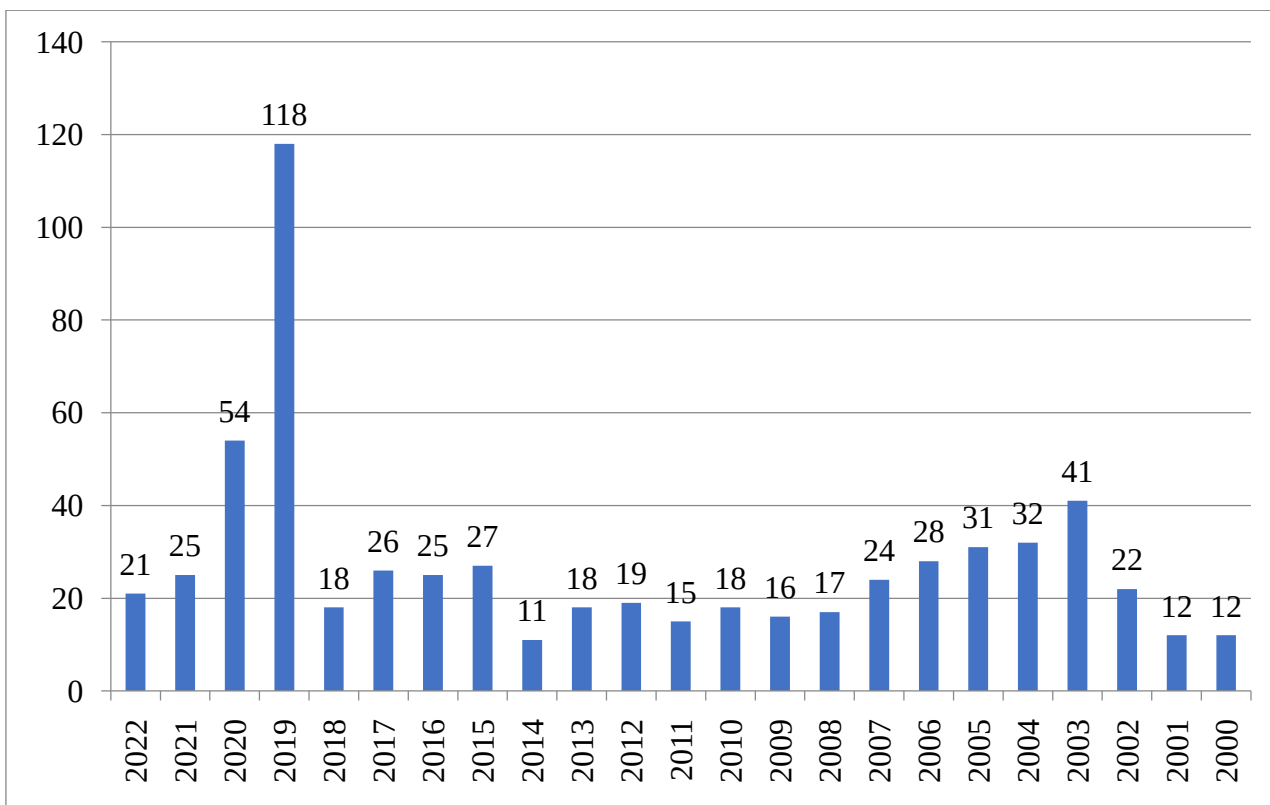

Рисунок 2.5 – Обсяги незаконних рубок 2000-2022 рік

Джерело: [3, 4, 11]

У 2022 році ліквідовано 1009 пожеж у 15,5 тис. га лісів філії, що у півтора рази більше попереднього року та у 53 рази більше. Середня площа пожежі зросла в 35 разів і досягла 15,4 га, а збитки склали 438,9 млн. грн. У 27 відсотків в окремих випадках до гасіння пожежі брали участь сили та засоби ДСНС. У 202 випадках площа горіння перевищувала 5 га. З початку року загальна площа всіх великих пожеж склала 14,4 тис. кв. га, в тому числі кінноспортивні – 1,2 тис га.

Слід зазначити, що при обліку пожеж не враховано більшість лісів (зокрема Запорізької, Луганської, Миколаївської, Донецької, Херсонської та інших областей), де велися бойові дії, та частини лісів. території цих регіонів зараз під контролем окупантів. Немає можливості оцінити прямі та побічні збитки від лісових пожеж, провести інструментальні дослідження охоплених вогнем ділянок, вони будуть відремонтовані після закінчення бойових дій та звільнення та розмінування лісів. тимчасово окуповані території.

Для порівняння: у 2021 році було ліквідовано лише одну велику пожежу, у 2020 році – 95 пожеж. Загальна площа великих пожеж зросла порівняно з минулим роком у 2363 рази та зменшилась у 5 разів порівняно з 2020 роком. Основними причинами пожеж (62 відсотка) є підпали насаджень внаслідок активних бойових дій, постріли крилатих ракет і ракет, а також наявність у них вибухонебезпечних предметів. Для запобігання лісовим пожежам підприємці встановили майже 12 км протипожежних смуг та огорож та 36,2 тис. км смуг корисних копалин, з них оновлено 164 тис. км. км

У лісових масивах уздовж доріг загального користування та в місцях масового відпочинку буде розміщено 10,3 тис. протипожежних білбордів, щитів і плакатів. У засобах масової інформації опубліковано 2,3 тис. статей, організовано 911 радіо- та 185 виступів на телебаченні, проведено 11,6 тис. лекцій та бесід з питань дотримання вимог пожежної безпеки в лісах. Закрито 12,5 тис. незапланованих доріг.

З метою забезпечення дотримання правил пожежної безпеки в лісах України проведено 16,5 тис. перевірок. перевірок, а на 161 винуватця накладено штрафів на загальну суму 265 тис. злотих. грн. Загальна площа сушарки №1 станом на 1 січня 2022 року становила 221 тис. га, зареєстровано 148 тис. га нових потужностей та ліквідовано 167 тис. га. якщо залишок на 31 грудня 2022 року становив 202 000 злотих. га, з них 70 тис га — шотландські копальні. - 62 тисячі га, ялини європейської – 13 тис га, інші породи – 48 тис. га.

У 2022 році насадження, знищені внаслідок стихійних явищ – буревіїв та паводків, зареєстровано на площі 17,3 тис. га, загальною вагою 524,5 тис м3. м, з них 750 га масою 26,4 тис м3 знаходиться в зоні природоохоронного фонду. За 14,9 тис Зібрано 466,8 тис. га. з урахуванням впливу природних явищ. м3. м деревини, що відповідає загальному об'єму 86 поверхонь та 89 відсотків маси.

Стихійні явища торкнулися переважно насаджень закарпатських підприємств – 4,4 тис. шт. одиниць. га, м. Рівне – 3,2 тис га та Чернігові – 2,1 тис. га обласного лісового та мисливського господарства.

За понад 165 тис заліснено та вирубано 6,1 млн. м3. м деревини, що

становить 84 відсотка поверхні та 89 відсотків ваги.

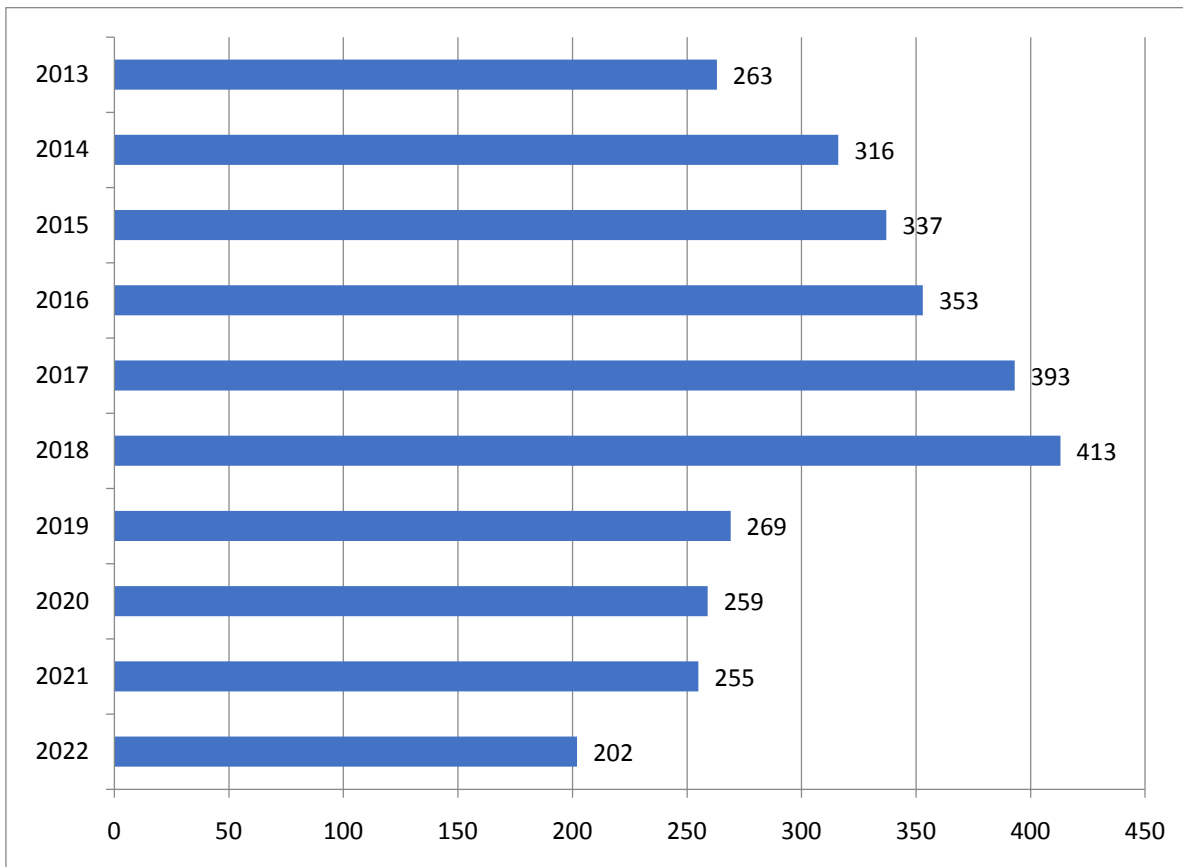

Рисунок 2.6 - Динаміка площ висихання насаджень Держлісагентства,
тис. га

Джерело : [3, 4, 11]

На початок 2022 року загальна площа осередків шкідників та хвороб лісу становила 577 тис. га, на 137 тис. га виникли нові осередки, які ліквідовано заходами боротьби та зникли через шкідників лісу. природні фактори. га, інші пожежі станом на 31 грудня 2022 року становили 586 тис. га.

Лісозахисні роботи проводять сім державних лісозахисних підприємств, координатором яких є держлісгосп.

До завдань цих підприємств входить нагляд, облік шкідників і хвороб лісу, лісопатологічні дослідження, призначення та проведення лісозахисних заходів, систематична допомога лісокористувачам на місцях.

Пріоритетним напрямком діяльності Держлісзахисту є розробка та практичне впровадження біологічних засобів боротьби зі шкідниками лісу.

Пристрої цього типу нешкідливі для людей і навколишнього середовища і використовуються в густонаселених районах і лісах України, де заборонено використання засобів хімічного захисту.

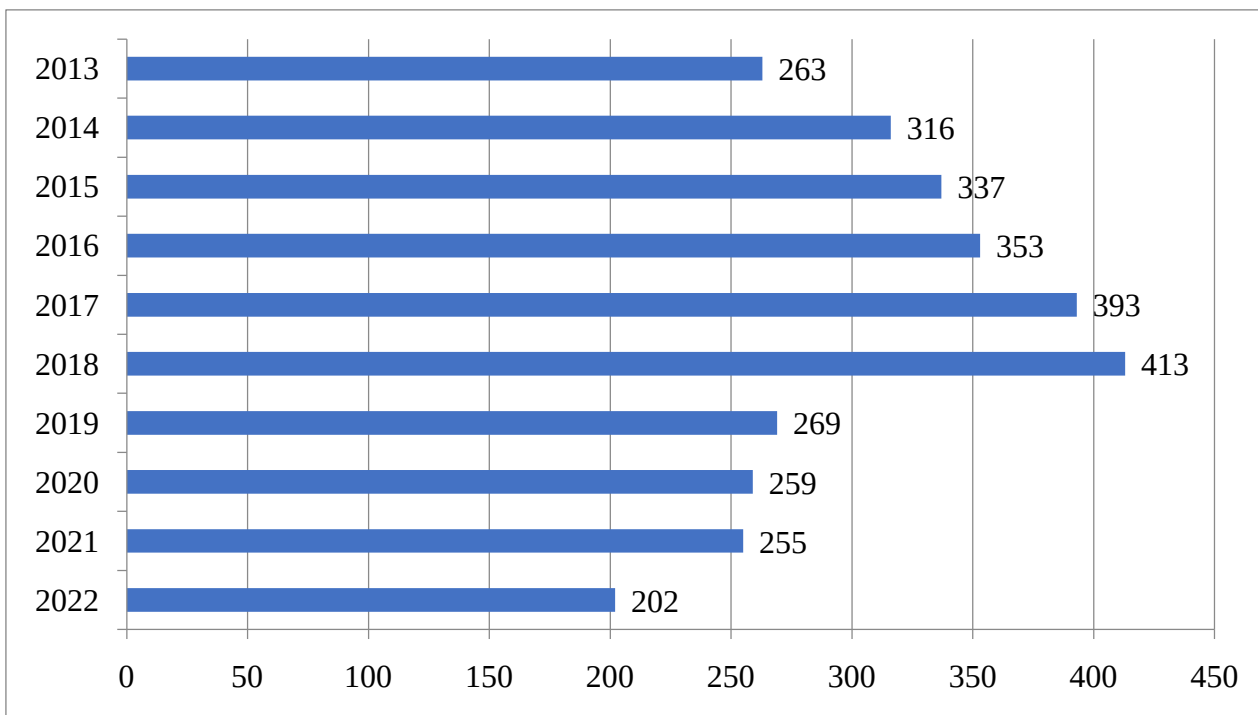

Рисунок 2.7 - Обсяги проведення винищувальних заходів боротьби проти шкідників лісу, тис. га

Джерело : [3, 4, 11]

Активну участь у цьому напрямку бере державне лісозахисне підприємство «Харківлісозахист». У лабораторії компанія штучно розводить мураходів (*Thanasimus formicarius*) проти звичайних шкідників. У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та запровадженням в Україні воєнним станом до 2022 року на насадженнях підпорядкованих підприємств, установ та організацій Держлісгоспу викиди біологічних речовин та контрольні заходи не проводилися, інші лісокористувачі та власники лісів.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО ТА МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1 Стратегічні напрями державного управління використанням лісових ресурсів України

Включення України в загальносвітову структуру охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів потребує перегляду пріоритетів розвитку природно-ресурсного комплексу України, особливо його основної ланки – лісової галузі, яка є важливим структурним елементом регіональних господарських комплексів. в багатоядерних зонах, відіграє важливу роль у підвищенні асиміляційного потенціалу територій, особливо в зонах концентрації лісових ресурсів, забезпеченні потреб народного господарства в деревній і недеревній сировині та готовій продукції лісу. у різних галузях матеріального виробництва [10]. Для удосконалення стратегічних напрямів державного управління використанням лісових ресурсів в Україні необхідно враховувати кілька важливих факторів:

1. Забезпечення сталого використання лісів: це включає використання лісів у спосіб, який забезпечує їх використання. продуктивність і екологічна цінність у довгостроковій перспективі. Це означає збільшення кількості лісових насаджень та їх захист від знищення, запровадження механізмів контролю за станом лісів та їх використанням. З метою забезпечення сталого використання лісів необхідно здійснювати такі дії:

- раціональне використання лісів - ліси повинні використовуватися з максимальною продуктивністю, але не перевищуючи природних можливостей лісових екосистем. При використанні лісів необхідно враховувати їх природну продуктивність, вік, тип лісу та інші фактори;

- лісовідновлення - проводяться лісогосподарські заходи, приділяючи особливу увагу посадці лісових рослин, створенню нових лісових насаджень та відновленню природних лісів;

- збереження біорізноманіття є важливим елементом сталого управління лісами. Це можна забезпечити, зокрема, захистом природних лісових територій, дотриманням правил рубок та іншими заходами;

- використання новітніх технологій, що дозволяють зменшити вплив лісокористування на лісові екосистеми. Наприклад, використання біорозкладних матеріалів для обрізки дерев і видалення гілок, застосування екологічно чистих заходів захисту лісів від хвороб і шкідників, застосування сучасних методів обліку насаджень та інше;

- розвиток екотуризму та екоосвіти може сприяти охороні лісів та підвищенню екологічної свідомості суспільства. За допомогою екоосвіти ви можете пояснити важливість збереження лісів і сприяти сталим методам лісокористування. Екотуризм може стати додатковим заробітком для лісівників та мешканців місцевих лісництв;

- створення ефективної системи управління та контролю за лісами - ведення лісового господарства має бути організовано ефективно, контроль за дотриманням правил лісокористування має бути ефективним та прозорим. Для цього можна створити ефективну лісову систему та запровадити сучасні методи обліку та моніторингу лісів [17].

2. Економічний розвиток на основі цінностей лісу: використання лісів має стати однією з галузей економіки, що забезпечує сталість розвитку національної економіки. Це включає створення робочих місць у лісовому секторі, збільшення виробництва та обробки деревини, експортний потенціал та збільшення інвестицій у лісовий сектор. Нижче наведено кілька можливих шляхів розвитку економіки, заснованої на лісових ресурсах:

- деревообробна промисловість: ліси можна використовувати в деревообробній промисловості, яка включає виробництво паперу,

пиломатеріалів, меблів та інших виробів з деревини. Це може стати важливою галуззю в країнах з великими лісовими ресурсами;

- збір лікарських рослин: ліси можуть бути джерелом багатьох лікарських рослин, які можна використовувати у фармацевтичній промисловості.

Збір і вирощування лікарських рослин може стати важливою галуззю для країн з багатими лісовими екосистемами;

- розвиток рибного господарства: лісові озера та річки можуть бути джерелом рибальства та морепродуктів. Розвиток цієї галузі може стати важливим для країн з лісистими регіонами та великими водними ресурсами;

- екотуризм: ліси можуть бути популярним місцем для туризму, особливо екотуризму. Лісові екосистеми можуть запропонувати різноманітну рекреаційну діяльність, включаючи походи, велосипеди, скелелазіння та спостереження за дикою природою.

3. Захист біорізноманіття та природної спадщини: ліси є важливими елементами біорізноманіття, які сприяють здоров'ю та добробуту людей. Необхідно забезпечити збереження лісів як природних екосистем, що забезпечують збереження біорізноманіття та природної спадщини. Це можливо шляхом впровадження таких методів:

- створення національних парків і заповідників: це може бути важливим способом захисту природних екосистем і біорізноманіття. Національні парки та заповідники дають можливість заборонити або обмежити руйнування природних екосистем, зменшити забруднення, заборонити полювання на мисливських тварин та іншу негативну діяльність;

- захист і відновлення екосистем може бути важливим засобом захисту біорізноманіття та природної спадщини. Це може включати відновлення лісів, відновлення водних екосистем і відновлення природних територій до стану, який був до існування людини;

- заборона на використання небезпечних хімічних речовин та інших негативних речовин може допомогти зменшити негативний вплив на природу

та біорізноманіття. Це може включати заборону на використання пестицидів, гербіцидів та інших хімікатів, які можуть завдати шкоди біорізноманіттю;

- освіта та свідоме споживання можуть допомогти захистити біорізноманіття та природну спадщину. Це може включати навчання людей важливості захисту біорізноманіття та природної спадщини та тому, як їхні дії можуть вплинути на ці природні системи. Наприклад, споживачі можуть обирати продукти, які не завдають шкоди навколишньому середовищу, або розумно використовувати ресурси, щоб зменшити негативний вплив на біорізноманіття та природну спадщину.

- захист місцевих видів може бути важливим засобом захисту біорізноманіття. Це може включати захист національних символів, збереження традиційних видів рослин і тварин, а також розробку програм захисту та відновлення видів, що перебувають під загрозою зникнення;

- захист природних ресурсів, таких як вода, ґрунт і повітря, може допомогти зберегти біорізноманіття та природну спадщину. Це може включати зменшення споживання палива, енергоефективне будівництво та розумне використання природних ресурсів.

4. Підвищення ефективності ведення лісового господарства: Важливим фактором досягнення ефективності та сталості ведення лісового господарства є використання сучасних методів ведення лісового господарства, у тому числі сучасних технологій. Деякі можливі дії можна вжити для підвищення ефективності управління лісовими ресурсами:

- розвиток планування: ефективне управління лісовими ресурсами вимагає ретельного планування. Це може включати розробку довгострокових планів управління лісами, які враховують потреби екосистем, місцевих громад та економіки. Також можлива розробка методів раннього виявлення загроз та їх запобігання на етапі проектування;

- використання новітніх технологій дозволяє підвищити ефективність ведення лісового господарства. Наприклад, сучасні системи моніторингу можуть допомогти вчасно виявити пожежі та інші загрози лісам. Аналіз даних

дистанційного зондування може допомогти оцінити стан лісів і визначити можливі точки деградації;

– залучення місцевих громад та зацікавлених сторін може допомогти підвищити ефективність управління лісовими ресурсами. Наприклад, консультації з місцевими жителями можуть допомогти оцінити їхні потреби та обговорити варіанти нових підходів до управління;

- захист від незаконного використання: боротьба з незаконними рубками та торгівлею деревиною;

- розвиток альтернативних джерел доходу може допомогти зменшити тиск на ліс. Наприклад, екотуризм або розвиток лісових рослин може стимулювати розвиток інших секторів економіки та зменшити тиск на ліси;

- співпраця з приватним сектором може сприяти підвищенню ефективності управління лісами. Наприклад, угоди з лісогосподарськими компаніями можуть забезпечити стале використання лісів і сприяти їх відновленню;

- посилення контролю та регулювання може сприяти зменшенню негативного впливу на лісові ресурси. Наприклад, визначення природоохоронних територій навколо лісів може допомогти зменшити вплив людської діяльності на ці екосистеми;

- навчання та розвиток персоналу може сприяти підвищенню ефективності управління лісами. Наприклад, викладання курсів лісового господарства може покращити лісові знання та навички фахівців, які працюють у цій галузі;

- залучення громадськості може підвищити обізнаність щодо важливості захисту лісів і сприяти співпраці між різними зацікавленими сторонами. Наприклад, громадські інформаційні кампанії та освітні програми можуть сприяти підвищенню обізнаності про важливість і роль збереження лісів у збереженні біорізноманіття та забезпеченні здорового довкілля;

- створення ефективних механізмів управління може сприяти сталому використанню лісових ресурсів та їхньому майбутньому збереженню.

Наприклад, створення національних лісових програм і забезпечення ресурсами для їх реалізації може сприяти сталому управлінню лісовими ресурсами; - підтримка розвитку малого та середнього підприємництва може стимулювати розвиток лісового господарства та зменшити тиск на лісові ресурси. Наприклад, фінансова підтримка та консультації для малих та середніх лісогосподарських підприємств можуть сприяти створенню робочих місць та сталому використанню лісових ресурсів.

5. Впровадження новітніх технологій: впровадження новітніх технологій у лісовому секторі може допомогти забезпечити сталість управління лісами та підвищити його ефективність. Наприклад, використання дронів для моніторингу стану лісів та прогнозування виникнення лісових пожеж, використання сучасних систем інформаційного забезпечення для оптимізації вирубки та транспортування деревини, застосування сучасних методів врегулювання власності на лісові ділянки.

Ось кілька корисних ідей:

- використання дронів для моніторингу лісів: дрони можуть проводити дослідження згори та збирати велику кількість даних про стан лісів. Це може допомогти лісовим службам відстежувати наслідки зміни клімату та своєчасно виявляти проблеми;

- застосування аналізу даних і штучного інтелекту для прогнозування пожеж: використання машинного навчання може допомогти передбачити ризики пожеж і розробити ефективні стратегії запобігання пожежам;

- використання інформаційних технологій для моніторингу переміщення лісорубів та лісогосподарської техніки: встановлення датчиків на обладнання може допомогти відстежувати рух лісорубів та обладнання, що зменшує можливість втрати техніки та сприяє більш ефективному плануванню використання ресурсів; - використання роботів для збирання лісових продуктів: роботів можна використовувати для збору фруктів, насіння та інших лісових продуктів. Це допомагає знизити ризик травмування лісорубів і сприяє ефективній заготівлі деревини;

- використання віртуальної реальності та інших технологій для навчання: віртуальну реальність та інші технології можна використовувати для навчання лісорубів та лісових службовців без необхідності проводити навчання в реальному лісі. Це може допомогти зменшити ризик нещасних випадків і підвищити ефективність навчання;

- використання супутникових даних для моніторингу змін у лісовому покриві: супутники можна використовувати для моніторингу змін у лісовому покриві, наприклад, розширення або зменшення лісового покриву, допомагаючи виявляти проблеми та приймати своєчасні рішення;

- використання електронної системи управління лісами: за допомогою електронної системи управління можна збирати та аналізувати дані про стан лісів, що сприяє більш ефективній роботі та плануванню витрат;

- застосування зелених технологій у деревообробці: зелені технології, такі як використання відновлюваних джерел енергії в деревообробці, можуть допомогти зменшити вплив на навколишнє середовище та підвищити ефективність обробки;

- використання системи маркування та відстеження лісової продукції: система маркування та відстеження лісової продукції може допомогти забезпечити дотримання стандартів і зменшити можливості для незаконної вирубки та торгівлі деревиною.

Загалом впровадження новітніх технологій у лісовому секторі може сприяти підвищенню продуктивності та ефективності лісового господарства, зменшенню впливу на навколишнє середовище та більш ефективному використанню ресурсів.

3.2 Перспективи розвитку державної політики щодо лісового та мисливського господарства

У цій частині ми розглядаємо декілька напрямів розвитку державної політики у сфері лісового та мисливського господарства

Реорганізація державних лісгоспів. У 2022 році продовжено роботу з реформування інституційної структури лісового та мисливського господарства. Питання реформування лісової галузі в Україні регулюються пп 3 розділ 2 Розпорядження Президента України від 7 червня 2021 року № 228 «Про деякі заходи, спрямовані на охорону і відтворення лісів». Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року.

№ 1777 на підставі протоколу наради під головуванням Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала від 4 лютого 2022 року «Про реформування лісового господарства», на підставі доручення РНБО від 29 червня 2022 року № 1777. 1594/14-05/2. -22 Щодо протоколу №5 засідання робочих груп з питань охорони та розмноження лісу від 28.06.2022р.

Рисунок 3.1 – Перспективи розвитку державної політики

Джерело: сформовано автором

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 1003 від 07.09.2022 «Окремі питання реформування лісового господарства» (далі: Рішення) замість територіальних органів Держліс. Агентство ресурсів, 9 міжрегіональних територіальних підрозділів Держлісгоспу. Затверджено Положення про міжрегіональне ведення лісового та мисливського господарства, призначених розпорядників та затверджені інвентарні списки. У 2023 році новостворені міжрегіональні державні адміністрації повноцінно виконуватимуть свої повноваження.

Відповідно до розпорядження з метою забезпечення ведення лісового господарства на місцевому рівні утворено державне спеціалізоване господарське підприємство «Ліси України» шляхом приєднання спеціалізованих державних лісгосподарських підприємств до сфери управління: Держлісагентства. З лютого 2023 року:

- Держлісгосп створив одне підприємство;
- створено райлісгоспи як одне підприємство та призначено їх керівників;
- створено філії як одне підприємство та призначено керівників філій;
- затвердив штатний розпис підрозділів та працівників держлісгоспів, що припиняють свою дію, а також пропозиції на відповідні посади;
- нова система закупівель єдиної компанії, запущена в тестовому режимі через платформу E-tender.

У 2023 році буде забезпечено безперебійність лісгосподарської діяльності. Реформа лісового господарства не відобразиться на сумі податків, які надходять до бюджету гміни від державних лісгосподарських підприємств. Місцеві податки та збори, які раніше сплачували державні лісгосподарські підприємства, також перераховуються з відповідних відомств до бюджетів цих же ОТГ, сільських та селищних органів місцевого самоврядування (механізм залучення регулюється Податковим та Бюджетним кодексом України). Орендна плата за користування об'єктами лісового фонду та податок за лісову площу

перераховуються до бюджету місцевого самоврядування залежно від місця розташування лісової ділянки. Податок на доходи фізичних осіб, що справляється з працівників структурних підрозділів, сплачується до місцевого бюджету за місцем розташування відділення.

Метою реформи лісового господарства є розвиток потенціалу лісових ресурсів, підвищення екологічного рівня та отримання економічної вигоди у вигляді сталого зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки для всієї країни, особливо лісових територій. Це означає зростання населення та індивідуального добробуту, майбутнього процвітання та підвищення якості життя працівників лісу. Досягнення цих цілей потребує скоординованих політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій. Тому триває системна реструктуризація лісової галузі, спрямована на забезпечення нової якості управління лісами на всіх рівнях.

На даний час для державних підприємств, що ліквідуються, підготовлено та затверджено 144 передавальних документів, що становить 89 відсотків. кількість підприємств, запланованих у складі новоствореного підприємства.

Покращення фінансової безпеки. Оптимізація кількості державних лісогосподарських підприємств без зміни підходів до податкового навантаження на лісове господарство не матиме значних економічних ефектів. Наразі набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 року № 718 «Внесення змін до пункту 1 Порядку зарахування частини чистого прибутку (доходу) до державного бюджету», прийнятий, яким визначається частка чистого прибутку (виручки), що припадає на держлісгосп, лісоохорону тощо.

Пятдесят відсотків підприємств у управлінні Держлісагентства зараховуватиметься до державного бюджету за умови 30 відс чистий прибуток (дохід) від своєї діяльності будуть витрачені на закупівлі. основні фонди, необхідні для здійснення природоохоронних, охоронних, комунальних і лісовідновних заходів. Крім того, планується змінити систему оподаткування державних лісогосподарських підприємств шляхом скасування рентної плати за користування лісовими активами та земельного податку за лісові площі, а також

запровадження єдиного лісового податку, що забезпечить дотримання зобов'язань щодо ведення лісового господарства. основні принципи оподаткування: рівність, соціальна справедливість, фіскальна достатність і цілеспрямованість використання податків як фінансового регулятора. Нині податки та інші обов'язкові збори складають сорок один відсоток чистих продажів.

Оцифровка. e-LC. На загальнодержавній інтернет-платформі «ЕкоСистема», доступній за адресою <https://eco.gov.ua/>, запущено пілотний проект щодо подання етапу отримання лісової електронної послуги «e-Forest». запроваджено документи, необхідні для отримання та видачі ліцензійного квитка для входу в систему. Наразі тривають бета-тестування з користувачами, які були відібрані до тестової групи у користуванні електронними сервісами, а потім у кожній області будуть активовані нові користувачі. У рамках розвитку електронного сервісу також оновлюється нормативно-правова база щодо засвідчення справжності спеціальних дозволів на користування лісовими активами та виготовленими з них деревиною та пиломатеріалами.

Е-сертифікат. Електронний сертифікат походження деревини та пиломатеріалів з неї. Розроблено детальне визначення завдань та розпочато підготовчі роботи відповідно до обсягу завдань щодо функціональної складової бекенд-частини сервісу. Завдяки реалізації проекту буде автоматизовано механізм підготовки та видачі Сертифікатів, що виключить можливість корупції під час видачі Сертифікатів, а також маніпуляцій з первинними обліковими, товаророзпорядчими та товаророзпорядчими документами з боку експортерів. Ідеальний електронний моніторинг видобутку та експорту лісопродукції, прозорий механізм видачі сертифікатів, завданням якого є дата подання документів експортером, дата видачі сертифікату та відмова у видачі сертифікату. створюється. Експортери економлять значну кількість часу та фінансових ресурсів, усуваючи необхідність фізичної присутності експортера для отримання сертифікату та подання документів, необхідних для отримання паперової копії сертифіката.

Розвиток державного інтернет-магазину з продажу дров для дому

«Дрова». Звичайні лісокористувачі можуть виставити свою продукцію в магазині.

Основні можливості онлайн-платформи «DrovaUE»:

- З метою подолання сірого ринку встановлено обмеження в 15 м3 дров на одну особу в опалювальний сезон.
- Щоб уникнути зловживань та оптових закупівель, магазин використовує систему авторизації користувачів BankID НБУ.
- Для контролю за своєчасною доставкою замовлень клієнтам ми створили 3-рівневу систему адміністрування (на рівні лісгосп/облуправління/штаб).
- Для прозорого розрахунку з клієнтами по всій країні - ми інтегруємося з електронною системою обліку деревини для перевірки вже зроблених закупівель конкретним клієнтом.

Лікарські саджанці. Інформацію про медичний облік максимально оприлюднили. З січня 2022 року на офіційному сайті Управління лісових ресурсів України розпочато централізований збір документів, що супроводжують заготівлю санітарної деревини.

Розпочато проект дешифрування знімків для визначення лісистості України. За матеріалами ДЗЗ розроблено методику використання маски лісу території України. На основі розробленої методики розшифровано та сформовано лісову маску у 16 найбільш лісистих регіонах – на 35 млн га, що становить 59 відсотків території України. Це північна, західна та центральна частини країни. Розшифровано 23 райони, що становить 55,1 млн га, або 91 відсоток території України. Це північна, західна, центральна та частково південна (крім АР Крим) і східна частини держави, для яких виготовлені лісові маски.

В результаті аналізу встановлено, що площа ділянок, вкритих деревною рослинністю (ми розглядали ділянки площею не менше 0,1 га) приблизно в 18 разів перевищує офіційні дані за 2010 рік. Надлишок даних у 2010 році коливається в межах 8-28 відсотків залежно від регіону. А це +1,6 млн га площі,

вкритої деревною рослинністю за рахунок лісів поза лісовою базою, лісосмуг, зелених насаджень у населених пунктах, захисних насаджень та інших категорій деревних насаджень, які не увійшли до дослідження. Лісовий облік 2010 року.

Лісовий портал. Створення Лісового порталу дозволяє отримати уніфіковане рішення у вигляді джерела інформації, в якому систематизуються всі послуги, записи та дані. Розроблено та затверджено дизайн головної сторінки. Наразі роботи призупинені через бойові дії.

Спільно з FSC запущено пілотний проект блокчейн.

Триває процес підготовки електронної накладної. Єдиний інструмент для прозорого процесу оформлення вантажно-транспортних документів, який дозволяє легко оформляти е-ТТН, миттєво обмінюватися електронними документами, і все це буде надійно зберігатися та легко знаходитися в електронному архіві мережі КСЗІ мисливства. професія. Завершено перший етап створення комплексної системи захисту інформації інформаційно-телекомунікаційної системи «Мисливець», яка складається з автоматизованої інформаційної системи «Мисливець» та мережі передачі даних, а також доопрацювання механізмів розмежування доступу. в ІТ-системі та досягнення максимальної ефективності захисту за рахунок одночасного цілеспрямованого використання всіх необхідних ресурсів.

Розпочато інтеграцію структурно різних регіональних баз даних до Єдиної бази даних Мисливець. Усі регіональні бази даних уже придбано, перевірено їхню структуру та розроблено план об'єднання децентралізованих баз даних у базу даних з єдиною структурою.

Збільшення лісової площі та відтворення лісових ландшафтів. Досягнуто значних результатів у виявленні та охороні власних насінневих лісів. З метою збереження власних лісових масивів, за інформацією Держгеокадастру, державними лісгосподарськими підприємствами вжито відповідних заходів згідно чинних нормативно-правових актів, спрямованих на включення приватних лісових масивів до складу цих підприємств.

№ 2321-IX України від 20 червня 2022 року прийнято у 2022 році № «Внесення змін до деяких законів з питань охорони лісів». Закон вимагає:

- визначення механізму збереження власних насінневих лісів з подальшим веденням лісового господарства на цих територіях;
- введення заборони на розорювання пасовищ та сінокосіння до 1 січня 2025 року;
- проведення інвентаризації ділянок несільськогосподарського призначення, що перейшли у державну власність, з метою визначення природоохоронних територій та вжиття заходів щодо їх охорони;
- спрощення порядку ведення лісового господарства для постійних лісокористувачів та власників лісів площею менше 100 га;
- надання Кабінету Міністрів України права давати згоду на зміну цільового призначення лісів усіх категорій земель з метою забезпечення сталого використання державних лісів для лісгосподарських потреб;
- запровадження заборони на посадку інвазійних порід дерев у лісах;
- спрощення процедури лісонасадження;
- спрощення процедури переведення земель приватної власності у лісгосподарську територію за бажанням власника;
- зміцнення лісової власності державного та комунального лісового господарства на основі лісовпорядних та картографічних матеріалів, запровадження механізму викупу державних земель з метою збереження територій природоохоронних та лісгосподарських фондів.

На виконання цього Закону Кабінет Міністрів України прийняв такі постанови:

- № 1410 від 22.12.2022 «Про внесення змін до правил відтворення лісів»;
- 02.04.2023 втратив чинність № 105 «Про затвердження Порядку вирубки дерев і чагарників та використання одержаної при цьому деревної сировини у разі зміни цільового призначення ділянок лісу або встановлення сервітуту користування ними». для нелісових цілей. освоєння та переведення лісових територій у нелісові”;

- 02.07.2023 № 112 «Про затвердження Порядку ведення лісового господарства».

Зараз Держлісгосп працює над адаптацією нормативно-правових актів у сфері лісового господарства до кращих європейських практик.

Станом на 1 січня 2023 року державними підприємствами Держлісів подано до компетентних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування 1675 заяв про надання в постійне користування земель лісового фонду на загальній площі 44,7 тис. га. .

Отримано 1040 відповідей, у тому числі 410 позитивних, загальною кількістю 11,8 тис. га. На цій ділянці виготовлено 193 планувальні та технічні документи на загальну площу 3136,07 га, видано кадастровий номер на 3122,27 га та отримано витяги з реєстру державного майна на 2006,1 га.

Створення, будівництво та розширення лісових селекційно-насіннєвих центрів. У 2022 році Держлісгоспом затверджено план заходів зі створення лісових селекційно-насіннєвих центрів, який передбачав створення 9 нових, розширення 2 діючих та реконструкцію 1 селекційно-насіннєвого центру. посадковий матеріал із закритою кореневою системою.

Відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», відповідно до постанови Державного агентства лісових ресурсів України від 11 травня 2022 року № 381.

«Про підсумки лісовиробництва у 2021 році та завдання у 2022 році з урахуванням специфіки роботи в умовах воєнного стану», про внесення змін до наказу Державного агентства лісових ресурсів України від 22 лютого 2022 року № 335. прийняття плану заходів щодо створення лісових селекційно-насіннєвих центрів на 2022 рік» та за пропозиціями обласних лісомисливгоспів прийнято рішення про

Пункт плану заходів щодо створення лісових селекційно-насіннєвих центрів (Розпорядження від 06.06.2022 р. № 454), згідно з яким у 2022 році планується будівництво 5 нових об'єктів та розширення 1 діючого селекційно-насіннєвого центру. вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою

системою та будівництво 4 нових у 2023 році, розширення 1 діючого селекційно-насінневого центру та відновлення 1 у ДП «Лиманський лісгосп» (Донецька область) для вирощування сіянців. матеріал із закритою кореневою системою.

У вересні 2022 року на базі ДП «Овруцький спецлісгосп» відкрито селекційно-насінневий центр, координатором якого є Житомирське обласне управління лісового та мисливського господарства. На початку листопада 2022 року було розширено селекційно-насінневий центр на базі державних підприємств «Славутське лісове господарство» та «Ізяславське лісове господарство», координатором якого є Хмельницьке обласне управління лісового та мисливського господарства. У 2023 році ми плануємо наступні кроки для покращення сталого управління лісами (Рисунок 3.2).

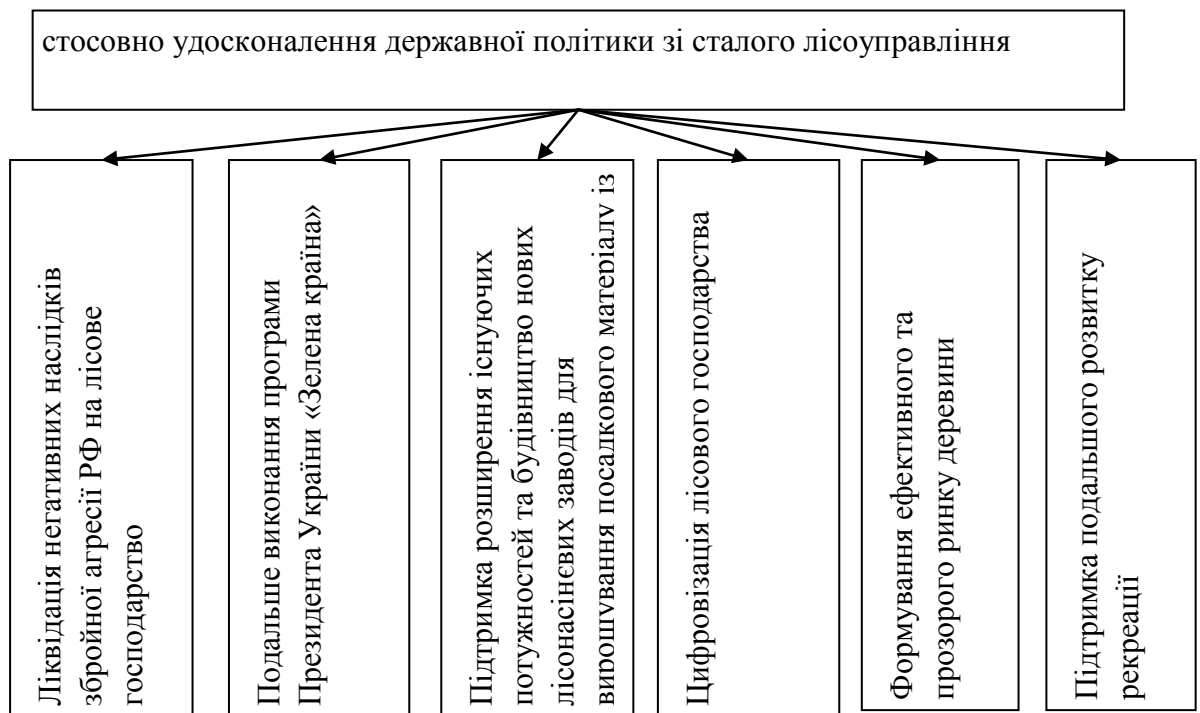

Рисунок 3.2 - Заходи стосовно удосконалення державної політики зі сталого лісоуправління

Джерело: сформовано автором

Подальше запровадження принципів наближеного до природи лісівництва

3.3 Побудова основ організаційно-правового механізму управління охороною лісових ресурсів

Ефективна та ефективна природоохоронна інспекція – державна інспекція охорони навколишнього природного середовища – сприяє виконанню завдань у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки. Говорячи про характер впливу контролюючих органів, слід зазначити, що цей вплив не можна зводити лише до систематичного нагляду, оскільки накладення фінансових санкцій, прийняття офіційних рішень тощо належить до компетенції контролюючих органів. У цій сфері основним завданням є збереження лісових масивів, що належать державі та муніципалітетам. Площа лісів повинна збільшуватися, а не зменшуватися. У доктрині природоресурсного права є певні спроби визначити лісову політику держави, визначити цілі та принципи, спрямовані на механізм їх реалізації в охороні та захисті лісів. Зокрема, використання та охорона лісів визначено як одну з основних засад правового забезпечення оптимального рівня стану лісів, найбільш раціонального поєднання їх використання з охороною лісів та захистом, збереженням і відтворенням лісів. нерозлучні. про їх корисні функції. Він також трактує правову охорону лісів, але визначає її інакше, як «систему офіційно сформульованих ідей щодо використання, захисту, охорони та відтворення лісів». Таке визначення видається недостатнім, оскільки воно не повністю відображає концепцію змісту складної системи заходів, спрямованих на охорону і захист лісів та їх відтворення. Тому короткий огляд літератури щодо законодавчого визначення охорони лісів зводиться в основному до комплексного та раціонального використання та попередження лісових злочинів. Виходячи з вищевикладеного, можна визначити організаційно-правовий механізм охорони лісових територій, який являє собою сукупність норм лісового права, що регулюють відносини, пов'язані із збереженням земельних ділянок лісової основи, у різних формах у відновлювані ліси. площ,

або способи захисту від шкідливого впливу на ліси. У наукових дослідженнях правового механізму охорони лісів особливої уваги заслуговує питання права власності на земельні ділянки лісового фонду.

Передача природних об'єктів та здійснення прав, визначених елементами права власності, користування та розпорядження особами, які користуються лісовими земельними ділянками, є окремими видами і формами права власності, які впливають із положень Конституції та окремих нормативно-правових актів України (Земельний кодекс). України, Лісовий кодекс України та ін.). Оскільки екологічні норми змінилися, природні об'єкти стали товарами, їх можна продавати, обмінювати та використовувати як еквіваленти вартості поряд з іншими матеріальними благами. Слід підкреслити, що лісові уламки є благом, яке активно бере участь в економічному процесі виробництва, і сьогодні відіграють важливу роль у розвитку економіки країни. Проте лісові ресурси в Україні досі не використовуються ефективно. Після розпаду Радянського Союзу не було створено виробничої бази для повної переробки лісопродукції. Україна експортує значні обсяги деревини в інші країни, особливо в Європейський Союз, не отримуючи належних надходжень до бюджету. Очевидно, що державна влада не зацікавлена у створенні виробничого комплексу, який би забезпечив базу для повноцінної переробки деревини, або не вистачає політичної волі вирішити цю проблему. Якщо говорити про підприємництво в лісовому господарстві, то варто зазначити, що у багатьох людей немає особливого інтересу, адже прибуток і дохід у будь-якому випадку на першому місці.

Тому вкладати фінансові ресурси в розвиток лісового господарства немає сенсу. Враховуючи екологічні ризики, пов'язані з лісовим господарством та збереженням лісових ресурсів, ми вважаємо, що малим і середнім підприємствам не можна допускати використання лісів. Як показує практика та спостереження експертів, такі люди через недостатню кваліфікацію не можуть відповідати необхідним вимогам лісового законодавства. Лісове господарство – це дороге і дороговартісне виробництво, яким може займатися лише держава чи

великі підприємства та їх компанії, які роблять і здійснюють великі інвестиції. У цьому відношенні необхідний контроль за дотриманням усіх еколого-економічних вимог і відновлення комплексної охорони лісів. Адже малі та середні підприємці не пішли з ринку лісу, лише пішли в тінь, а боротьба з «чорними» лісорубами триває. Відомо, що вони не платять податки та інші обов'язкові збори. В результаті держава недоотримує значну суму. Важливе значення для збереження та відновлення лісів має вирішення соціальних проблем у сільській місцевості. Більшість працездатного населення не можуть знайти роботу, а рівень життя населення залишається низьким. Крім того, погана координація між правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування.

При цьому суб'єктами лісових відносин є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні особи та громадяни, які діють відповідно до Конституції та закону України. Наразі необхідно постійно вдосконалювати роботу державних органів шляхом систематичного моніторингу та аналізу їхньої роботи з метою виявлення випадків непотрібності окремих функцій, спричинення надмірної зарегульованості, що погіршує стан певної галузі економіки, чи навпаки, недостатня врегульованість того чи іншого аспекту, а також усунення протиріч у розподілі повноважень між різними суб'єктами регулювання. У сфері правового механізму та охорони лісу особливо важливими є заходи, пов'язані з економічним відродженням працівників лісу. В умовах ринкових відносин в екології склалася нормативно-правова система, яка не дозволяє боротися з лісовими порушниками та створювати середовище, в якому порушення положень лісового законодавства є неприпустимими. У зв'язку з цим слід удосконалити кримінально-правові норми в частині кваліфікації злочинів, пов'язаних із охороною лісів, з урахуванням ознак «групи» осіб. ефективність правової охорони лісових масивів від виснаження, забруднення та інших шкідливих впливів, а також ефективність відтворення лісів в Україні, якість садивного матеріалу. Нині неякісне насіння та садивний матеріал можна легалізувати. Наразі працівники лісового господарства

звертають увагу на низьку якість садивного матеріалу, який можна замовити в будь-якій точці світу за жахливими цінами та неякісно. За документами їх можна вважати більш якісним сортом, але в продукті є підробка, тому немає гарантії, що нововисаджені ліси не будуть поступатися попереднім. Внаслідок такого підходу до земель лісового фонду за останні роки погіршився фінансовий стан лісгоспів. Сьогодні відсутні основні необхідні механізми, такі як культиватори, обприскувачі, плуги, борони та інші. Коштів вистачає лише на вирубку санітарних дерев, яка відбувається час від часу. Тому головним завданням охорони та відновлення українських лісів, на нашу думку, є організація системи органів управління природокористуванням та охороною навколишнього середовища. Вони мають перевірити перевіднесення земель лісового фонду до інших категорій природного використання лісових територій. Крім того, органи місцевого самоврядування не можуть бути власниками лісових земель, а можуть бути лише користувачами лісових ділянок. Якщо говорити про підприємництво, то підприємства мають бути зацікавлені у якісному відтворенні лісу.

У світлі вищевикладеного можна стверджувати про нагальну потребу внесення змін до нормативно-правових актів, що виключають вплив власників на виготовлення планово-кошторисної документації щодо розвитку та забудови лісових ділянок, а також необхідність для правдивої оцінки впливу на навколишнє середовище. Крім того, державним органам і великим компаніям також необхідно інвестувати в лісове господарство, тому що зараз мало хто вкладає кошти в лісогосподарську діяльність з охорони лісових масивів нашої країни. Відомо, що ліси старіють, їх вирубують, а нові вирости самі по собі не можуть. Тому для підвищення ефективності використання українських лісів, на нашу думку, необхідно захистити права та обов'язки працівників лісу від браконьєрства, незаконних рубок, підпалів тощо.

ВИСНОВКИ

Аналіз політики України з питань природокористування та охорони лісів дозволяє зробити наступні висновки. Лісове господарство – важлива галузь національної економіки України, яка є основним джерелом постачання цінної деревини, технічної сировини для будівельної, промислової, фармацевтичної галузей, харчових продуктів природного походження тощо. Лісові ресурси є важливим регулятором стабільності екологічної рівноваги навколишнього середовища, а також головним джерелом біологічно активного кисню в атмосфері та основним поглиначем вуглекислого газу і пилу. Тому вирішення проблем функціонування лісового комплексу нашої держави є надзвичайно актуальним для сучасної економіки.

Національна лісова політика України сьогодні є продержавною, спрямованою а підтримку головним чином державних лісів Світовий досвід свідчить про те, що національна лісова політика буває успішною лише тоді, коли вона передбачає підтримку лісів всіх форм власності. Загальновизнані в світі засади сталого управління лісами діють лише на папері. Все це призвело до того, що лісове господарство України та національна лісова політика є недостатньо ефективними. Впродовж двадцятого століття в лісовому господарстві України проводилася лісова політика, що була спрямована на створення нестійких та бідних на біорізноманіття лісових культур. Негативні наслідки такої політики спостерігаються в усіх регіонах України. Особливо вони відчуються на теренах Карпат, де замінені місцеві змішані стійкі деревостани на нестійкі смерекові монокультури. Національна лісова політика недостатньо враховує те, що екологічні умови лісокористування істотно змінилися в зв'язку з глобальними екологічними змінами, що відбулися під впливом деградації навколишнього природного середовища. В Україні не ведуться масштабні наукові дослідження змін у лісових екосистемах на генетичному рівні, що відбуваються під впливом глобальних кліматичних змін і забруднення довкілля.

В лісовому господарстві України склався несприятливий інвестиційний клімат, який пов'язаний з недосконалими інструментами лісової політики, правовим полем, корумпованістю в сфері економіки; недостатньою прозорістю і доступністю інформації про інвестиційні проекти, специфікою лісогосподарського виробництва та багатофункційним призначенням лісів.

Національна лісова політика повинна передбачати комплексну підтримку лісового сектору економіки (лісового господарства, деревообробної та целюлозно-паперової промисловості) і сприяти інтеграції його окремих галузей між собою та іншими галузями національної економіки. Назріла об'єктивна необхідність розмежування функцій керування лісами, контролю за станом лісокористування і творення лісової політики. На сучасну лісову політику України майже не впливають громадські природоохоронні організації, місцеве населення та споживачі продукції лісового господарства. Інформація про стан охорони, відтворення і використання лісових ресурсів є недостатньо прозорою. Місцеве населення і громадські організації не бувають участі в плануванні лісокористування.

Аналіз національної лісової політики дає підставу стверджувати про об'єктивну необхідність прийняття цільвої Програми та Закону, які б визначали мету, завдання, інструменти і принципи лісової політики та послужили розвитку лісового господарства України.

Також важливо звернути увагу на забезпечення дотримання законодавства та нормативно-правових актів у галузі лісового господарства, а також на забезпечення контролю за використанням лісових ресурсів та їх охороною. Важливо враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін, включаючи лісорубів, лісових власників, місцеві органи влади, громадські організації та науковців. При розробці стратегічних напрямів державного управління лісовими ресурсами, необхідно також враховувати зміну клімату та її вплив на лісові екосистеми та здоров'я людей. Потрібно розробляти адаптаційні стратегії та заходи для зменшення впливу змін клімату на лісові екосистеми, а також для запобігання лісовим пожежам та іншим природним катастрофам. Нарешті,

важливо визнати, що лісові ресурси мають важливе значення не тільки для господарської діяльності, але і для екологічного збалансованого розвитку та забезпечення екосистемних послуг, таких як очищення повітря, зберігання води та біорізноманіття. Тому важливо забезпечувати сталість лісових екосистем та збереження лісових ресурсів для майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія. Ужгород: Ліра, 2019. 520 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3714> (дата звернення 20.09.2023 р.)
2. Власенко Т.А. Методологічний базис управління стратегічними змінами підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7350> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.73 (дата звернення 10.09.2023 р.)
3. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року (проект). URL: <https://www.openforest.org.ua/149897/> (дата звернення 20.09.2023 р.).
4. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/> (дата звернення 10.09.2023 р.).
5. Дребот О.І. Інституціоналізація лісового сектора економіки в контексті сталого розвитку України: монографія. Київ: ТОВ "ДІА", 2022. 337 с.
6. Дубович І.А., Лесюк Г.М. Теоретико-методологічні та практичні засади вдосконалення системи управління лісовим господарством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. Випуск 17. Частина 1. 2020. С. 100–103.
7. Дяченко М.І., Жмуденко В.О., Чукіна І.В. Обґрунтування пріоритетів стратегічного розвитку лісового господарства на основі інвестиційно-інноваційного забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 24. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/203-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-195-1-10-20210407.pdf> (дата звернення 20.09.2023 р.).
8. Зінкевич О.В. Застосування системного підходу до дослідження сутності державного регулювання лісового господарства. *Проблеми економіки*.

2020. №1. С. 68-75.
9. Кичко І.І., Гарус Ю.О. Перспективи розвитку лісового господарства України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Випуск 11. 2019. С. 128–132.
 10. Концепція реформування та розвитку лісового господарства України.
URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=148451&cat_id=134717 (дата звернення 20.09.2023 р.).
 11. Лісова галузь у 2022 році: підсумки колегії. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=213073&cat_id=32888 (дата звернення 20.09.2023 р.).
 12. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення 10.09.2023 р.).
 13. Парфьонов М. Ю. Правове регулювання окремих складових лісового фонду України. *Стратегічні орієнтири розвитку науки, освіти і суспільства*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 29 вересня 2023 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 2023. С. 72-74.
 14. Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів. Указ президента України №511 від 9 липня 2019 року.
URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5112019-28301> (дата звернення 25.10.23р.).
 15. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування: Законом України від 17 січня 2002 року № 2953-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14#Text> (дата звернення: 10.09.2023).
 16. Публічний звіт голови державного агентства лісових ресурсів України за 2022 рік. URL:

<https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/public/zvit/publichnii-zvit-za-2022.pdf> (дата звернення 12.09.23).

17. Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України: монографія / заг. ред. проф. А. П. Гетьман. Харків : Фінарт, 2019. 242 с.
18. Славкова О., Парфьонов М. Державне управління лісовим та мисливським господарством. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін: Збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 26 жовтня 2023 р. Полтава, 2023. С. 810-813.
19. Сущенко О.А. Методологічний базис побудови системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств регіону. *Управління проектами та розвиток виробництва*: Зб. наук. пр. Луганськ: вид-во СХУ ім. В. Даля. 2013. № 1 (45). С. 50—58. URL: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/45/8.pdf> (дата звернення 10.09.2023 р.)
20. Яремко О. П. Методологічний базис формування системи управління лісового господарства Подільського економічного регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 29-34.
21. Ågren and Hyvönen, G.I. Ågren, R. Hyvönen Changes in carbon stores in Swedish forest soils due to increased biomass harvest and increased temperatures analysed with a semi-empirical model *For. Ecol. Manage.*, 2003. 174, P. 25-37.
22. Balvanera P. Et al, Interconnected place-based social–ecological research can inform global sustainability *Curr. Opin. Environ. Sustain.*, 2017. 29, P. 1-7,
23. Betts et al., Producing wood at least cost to biodiversity: Integrating Triad and sharing–sparing approaches to inform forest landscape management *Biol. Rev.*, 2021. №96, P. 2018-2026.
24. Hahn T. , Eggers J. Subramanian, N., Toraño A. Specified resilience value of alternative forest management adaptations to storms *Scand. J. For. Res.*, 2021. №36, pp. 585-597.

25. Nunes et al., Forest contribution to climate change mitigation: *Management oriented to carbon capture and storage Climate*, 2020. №8, P. 21-28.